

Arkivnummer: _____

LUNDS UNIVERSITET

Ekonomihögskolan
Företagsekonomiska Institutionen

FEKP90
Företagsekonomi -
Examensarbete på Civilekonomprogrammet

VT 2011

Bankreglering

En studie av kapitaltäckning och risktagande

Författare:

Robert Olausson

Oscar Duvebäck

Handledare:

Jens Forssbaeck

Sammanfattning

Uppsatsens titel: Bankreglering - En studie av kapitaltäckning och risktagande

Seminariedatum: 23 maj 2011

Ämne/kurs: Examensarbete på Civilekonomprogrammet (FEKP90), Magisteruppsats 30 hp

Författare: Robert Olausson & Oscar Duvebäck

Handledare: Jens Forssbaeck

Nyckelord: Kapitalreglering, Insättningsgaranti, Basel, Risk, Bankreglering

Syfte:

- Visa hur regleringar och regelverk påverkar bankers risktagande och klargöra om de tjänar sitt syfte
- Skapa en bild av hur opinionen kring bankreglering ser ut hos bland annat Riksbanken, Finansinspektionen och svenska banker

Metod: I uppsatsen används en kvalitativ undersökning utifrån en metod grundad på en kombination av deduktivt och induktivt angreppssätt.

Teoretiska perspektiv: Arbetets teorikapitel grundar sig på forskning inom kapital- och bankreglering.

Empiri: Empirin har skapats genom intervjuer med Riksbanken, Finansinspektionen, Konjunkturinstitutet, Swedbank Sjuhärad, Nordea, Svenska Bankföreningen och Deloitte.

Slutsatser:

- Reglering av banksektorn är ett måste. Dels för förtroendet för det finansiella systemet, och dels för att banker i grunden är instabila med olika durationer på in och utlåning och därför lätt kan få stora problem vid så kallade *bank runs*.
- Statlig insättningsgaranti är ett billigt sätt att skapa förtroende för banksektorn. Dock minskar incitamenten hos kunderna att övervaka bankerna. Ett problem med insättningsgarantin är att samma avgift gäller för alla.
- Kapitaltäckningskrav i kombination med riskviktning är ett bra sätt att reglera bankernas risktagande.
- IRK-metoder är bättre än schablonmetoder ur ett riskperspektiv eftersom de bättre tar hänsyn till risker.
- Basel III kommer innebära kostnader för bankerna, främst i form av kostnader för kapital och likviditet. Dock kommer kostnaden med största sannolikhet att skiftas över på kunderna och därför inte påverka bankernas risktagande.

Abstract

Title: Banking Regulation – A Study of Capital Adequacy and Risk Taking

Seminar date: May 23 2011

Course: Master thesis in business administration, 30 University Credit Points (30 ECTS).

Authors: Robert Olausson & Oscar Duvebäck

Advisor: Jens Forssbaeck

Five key words: Capital Regulation, Deposit Insurance, Basle, Risk, Banking Regulation

Purpose:

- To show how regulation affects the risk taking of banks and to unveil whether the regulations are adequate.
- Account for the opinions on banking regulation amongst players in the industry

Methodology: The synthesis uses a qualitative survey based on a combination of both deductive and inductive approach

Theoretical perspectives: The theories in the synthesis consists of theories of capital-and banking regulation

Empirical foundation: The empirical foundation has been created through interviews with Riksbanken, Finansinspektionen, Konjunkturinstitutet, Swedbank Sjuhärad, Nordea, Svenska Bankföreningen and Deloitte

Conclusions:

- It is a necessity to regulate the banking industry in order to create confidence in the financial system. It is also necessary because of the banks natural instability with mismatches in durations of lending and deposits which leave them vulnerable to bank runs.
- Deposit insurance is a cheap way to create confidence in the financial sector. However the incentives for customers to monitor banks decreases. Furthermore the flat rate insurance premium is a problem.
- Capital regulation with adequate risk weights is a good way to regulate the risk taking of banks.
- Methods of internal rating are better than standard models in regard to risk since they account for differences in risks in a better way.
- Basle III will induce higher costs for banks in terms of capital and liquidity. However the costs will probably shifted to customers and thereby not affect the risk taking of banks.

Förord

I ljuset av finanskrisen år 2008 är det inte förvånande att röster höjts för en striktare reglering och en ökad transparens kring finansmarknaden. Baselkommittén är i dagsläget den viktigaste institutionen för bankreglering. Sedan de presenterade det första Baselackordet år 1988 har regelverket fortsatt att utvecklas och Basel II omfattar idag reglering kring minimikapitalkrav, tillsynsprocesser och genomlysning av bankerna. Implementeringen av det tredje Baselackordet närmar sig och för bankerna innebär det skärpta likviditetskrav, striktare kapitalkrav och högre krav på kapitalets kvalitet. Genom finanskrisen år 2008 blev världen smärtsamt påmind om bankernas centrala roll i det finansiella systemet. Bankkriser sprider sig lätt vidare till den reala ekonomin med stora ekonomiska och sociala kostnader som följd. Regleringar spelar en viktig roll i att försöka förhindra och begränsa effekterna av dessa kriser. En viktig aspekt är att bankerna omfattas av statliga garantier. De enorma samhällsekonomiska kostnaderna som är förknippade med en kollaps inom banksektorn gör staten angelägen om att rädda banker i en krissituation. Detta begränsar bankernas nedsida och vetskapen gör sannolikt

att banker vågar ta större risker, vilket talar för att regleringar är nödvändiga.

Regleringar möts ofta med blandade reaktioner och även forskarkåren är oenig huruvida regleringarna motverkar eller rentav förstärker uppbyggnaden av risker i det finansiella systemet. Trots att forskarkåren står oenig har man valt att de närmaste åren följa Baselkommitténs förslag på ett hårdare och striktare regelverk. Uppsatsen tjänar till att lyfta fram de effekter som följer av regleringar i allmänhet och Baselackordens kapitaltäckningskrav i synnerhet.

Ett stort tack går till uppsatsens handledare Jens Forssbaeck och dess respondenter. Forssbaeck har varit behjälplig under arbetets gång och hans kunskaper inom området har varit en stor tillgång. Han har även kommit med feedback och varit ett stöd genom hela processen. Respondenterna har trots sina pressade scheman tagit sig tid att ställt upp på intervjuer. Deras bidrag har varit ovärderligt för arbetet och vi är dem evigt tacksamma.

Robert Olausson & Oscar Duvebäck
Lund den 12 maj 2011

Innehållsförteckning

Sammanfattning	0
Abstract	2
Förord	3
1. Inledning	7
1.1 Bakgrund	7
1.2 Problemformulering	8
1.3 Syfte & Frågeställning	9
1.4 Målgrupp	9
1.5 Avgränsning	10
1.6 Fortsatt disposition	11
2. Metod	13
2.1 Bakgrund till ämnesval	13
2.2 Tillvägagångsätt	14
2.3 Val av metod	15
2.4 Data	16
2.5 Källkritik	16
2.5.1 Reliabilitet, replikation och validitet	18
3. Teori och tidigare forskning	19
3.1 Teoretisk referensram kring reglering av banker	19
3.1.1 Bankers funktion och dess teoretiska existensberättigande	21
3.1.2 Varför banker regleras hårdare än andra företag	21
3.1.3 Missmatchning mellan bankernas in och utlåning	22
3.1.4 Kapitalreglering av banker	22
3.1.5 Insättningsgarantin och moral hazard	23
3.1.6 Oenighet kring kapitaltäckning	25
3.1.7 Viktiga egenskaper för reglerat kapital	28
3.1.8 Empiriska studier	29
3.1.9 Kapitalarbitrage	29
3.1.10 Sammanfattning av tidigare forskning	32
4. Baselackorden	33
4.1 Baselkommittén - Bakgrund och uppgift	33
4.2 Basel I	34
4.3 Basel II	35
4.4 Kapitaltäckningskrav under Basel II	36
4.4.1 Kreditrisk	37
4.4.2 Marknadsrisk	38
4.5 Basel III	39
4.5.1 Kapitalbasen	40
4.5.2 Konserveringsbuffertar	40
4.5.3 Kontracykliska buffertar	40
4.5.4 Likviditetkrav	40
4.5.5 Leverage ratio	41

5. Forskning kring Baselackorden	43
5.1 Procyklikalitet	43
5.1.1 Procyklikalitet hos Basel II	43
5.1.2 Procyklikalitet hos Basel III.....	45
5.2 Prissättning av risk under Basel II	45
5.2.1 Mindre och medelstora företag under Basel II	45
5.2.2 Prissättning av risk vid ofullständig konkurrens.....	46
5.2.3 Prissättning av risk vid fullständig konkurrens	46
5.3 Effekter av Basel III.....	46
5.3.1 Kritik.....	47
5.3.2 Basel III - Troliga effekter hos banker	47
6. Empiri	49
6.1 Intervjuerna i referat.....	49
6.1.1 Reglering av bankverksamhet.....	50
6.1.2 Statlig insättningsgaranti och risktagande	51
6.1.3 Kapitaltäckningskrav ur ett riskperspektiv	52
6.1.4 Verktyg för att påverka kapitaltäckningsgraden.....	53
6.1.5 Basel II	54
6.1.6 Basel III.....	54
6.1.7 Riskmätningmetoderna.....	55
6.1.8 Värdepapperisering	56
6.1.9 Procyklikalitet.....	57
6.1.10 Särbehandling av låntagare med hög risk.....	58
7. Analys	61
7.1 Reglering av bankverksamhet.....	61
7.2 Statlig insättningsgaranti och risktagande	62
7.3 Kapitaltäckningskrav ur ett riskperspektiv	63
7.4 Verktyg för att påverka kapitaltäckningsgraden	64
7.5 Basel II	65
7.6 Basel III.....	66
7.7 Riskmätningmetoderna	66
7.8 Värdepapperisering.....	67
7.9 Procyklikalitet	67
7.10 Särbehandling av grupper med hög risk.....	68
8. Slutsats	69
8.1 Slutsats	69
8.2 Förslag till vidare forskning	72
Källförteckning	73
Bilagor	77

1. Inledning

Kapitlet introducerar de problemformuleringar som lett fram till arbetets frågeställning. Efter frågeställningen diskuteras även arbetets målgrupp och avgränsningar

---

1.1 Bakgrund

Efter en rad finansiella kriser under åttio- och nittiotalen höjdes röster för en reglering av finansmarknaden genom striktare kapitaltäckningskrav och bättre transparens inom banksektorn. Som svar på dessa krav infördes först Basel I och sedan Basel II. De båda regleringarna har mötts av blandade reaktioner världen över. Efter den senaste finanskrisen har förbättringar och moderniseringar av Baselackorden efterfrågats. Som ett resultat är införandet av Basel III förestående. Regelverket syftar till att minska risken för att nya bankkriser ska inträffa i framtiden. Detta genom att öka bankernas förmåga att hantera kriser.¹ En stor orsak till att finanskrisen år 2008 inträffade var att bankerna inte hade tillräckligt med kapital av "god kvalitet" och inte heller tillräckligt stora likviditetsbuffertar för att täcka förluster i verksamheten. Även tillsynen har varit bristfällig och missat de risker som byggts upp i systemet.² Bankers verksamhet är i grunden instabil eftersom bankens tillgångar i stor utsträckning består av lån som inte kan återkrävas omedelbart medan bankens skulder består av insättningar som kunderna kan ta ut omedelbart. Det finns alltså en missmatchning mellan in- och utlåning. Denna missmatchning talar för att bankerna bör ha en kapitalbuffert för att stå rustade för *bank runs*.³ För att minska risken för *bank runs* har det länge funnits statlig insättningsgaranti som fungerar både som ett konsumentskydd och som en garant för förtroendet för det finansiella systemet.

---

¹ Riksbanken (2010) Basel III - skärpta regler för banker

² Riksbanken (2010) Basel III - skärpta regler för banker

³ Freixas, & Rochet. (2007). *Microeconomics of Banking Second Edition*

Insättningsgarantin har också en baksida. När insättarna är garanterade återbetalning av sina insättningar minskar incitamenten att övervaka banken samtidigt som den ger bankerna en begränsad nedsida.⁴ I Sverige är insättningsgarantin uppbyggd på ett sätt där alla banker betalar lika mycket i avgift, utan att hänsyn tas till bankens individuella risk.⁵ Detta kan skapa incitament för bankerna att öka risken på statens bekostnad.⁶ Kapitältäckningskrav har länge använts för att försöka begränsa dessa problem. Kraven tvingar bankerna att hålla en viss mängd kapital i förhållande till sina tillgångar, vilka i bankens fall i stor utsträckning består av krediter.

När bankerna blir tvungna att hålla mer kapital påverkar detta deras lönsamhet då kapital kostar. Det kan därför leda till att bankerna försöker täcka den minskade lönsamheten genom att öka risktagandet.⁷

En del regleringar har svåröverskådliga konsekvenser, däribland kapitältäckningskrav. Det finns olika åsikter kring huruvida kapitältäckningskrav faktiskt fungerar eller om de förstärker de negativa aspekter de är tänkta att minska. Det finns mycket forskning kring kapitältäckning men slutsatserna är tvetydiga och det saknas en klar bild över vilka konsekvenser de har.⁸ Basel III med dess skärpta och utökade kapitältäckningskrav är på väg att implementeras vilket aktualiserar frågan kring kapitältäckningskravens påverkan på risktagande.

1.2 Problemformulering

Det är mycket svårt att mäta sambandet mellan kapitältäckningskrav och risktagande. Det beror på att alla banker har samma kapitältäckningskrav men olika risk och att något direkt samband därför inte kan kvantifieras.

---

⁴ Santos. (2000). Bank Capital Regulation In Contemporary Banking Theory: A Review of the Literature.

⁵ Johan Hansing, Svenska Bankförningen, Personlig intervju april 2011

⁶ Merton, R.C., (1977). An Analytical Derivation of the Cost of Deposit Insurance and Loan Guarantees. *Journal of Banking and Finance*, 1(1)

⁷ Kim, D., & Santomero, A.M. (1988). Risk in Banking and Capital Regulation. *The Journal of Finance*, 43(5)

⁸ VanHoose, D. (2007). Theories of Bank Behavior Under Capital Regulation.

Det går inte heller att veta vilka risker bankerna skulle tagit under avsaknaden av kapitaltäckningskrav och eftersom mätbarheten är ett problem är det lämpligt att undersöka sambandet utifrån en kvalitativ metod. Uppsatsen ämnar undersöka hur kapitalkrav påverkar risktagande hos banker genom att titta närmare på reglering av bankverksamhet i allmänhet och kapitaltäckningskrav och insättningsgaranti i synnerhet. Även om insättningsgaranti närmast får liknas med en försäkring kommer garantin att ingå i begreppet reglering i arbetet.

1.3 Syfte & Frågeställning

Arbetet syftar till att presentera det nuvarande kunskapsläget kring reglering av banksektorn, bankers risktagande och särskilt kapitaltäckningskravens effekter. Som nämnts har röster höjts för ökad reglering av banksektorn i ljuset av krisen år 2008. Frågan är dock om reglering bara är av godo och vilka effekter kapitaltäckningsreglering under Basel II har haft och kan tänkas få under Basel III. Flera teorier existerar och det är intressant att pröva dessa på den svenska finansmarknaden då väldigt lite forskning är utförd med Sverige som utgångspunkt. Många av teorierna säger emot varandra och det blir därför svårt att avgöra hur bankers risktagande påverkas av striktare kapitaltäckningskrav

Syftet är att få aktörer från den svenska finansmarknaden att diskutera dessa frågor och utifrån deras svar dra slutsatser kring om teorierna stämmer överens. Dels mellan de olika aktörerna men även med den teoretiska forskningen. För att kunna dra slutsatser behövs respondenter från olika delar av den svenska finansiella sektorn och även representation av stora och små aktörer. Intervjuer har därför utförts med Finansinspektionen, Riksbanken, Konjunkturinstitutet, Nordea, Swedbank Sjuhärad, Deloitte och Svenska Bankföreningen.

Frågan som arbetet ämnar besvara är:

Hur påverkar kapitaltäckningskrav bankers risktagande?

Syftet med arbetet är att besvara frågeställningen genom att:

- *Visa hur regleringar och regelverk påverkar bankers risktagande och klargöra om de tjänar sitt syfte*
- *Skapa en bild av hur opinionen kring bankreglering ser ut hos bland annat Riksbanken, Finansinspektionen och svenska banker*

1.4 Målgrupp

Examensarbetet har som mål att för studenter och anställda inom bank och finansvärlden åskådliggöra vilka effekter det finns av bankreglering i allmänhet och Baselackordens kapitaltäckningskrav i synnerhet.

Arbetet tjänar också till att för personer som har intresse i ämnet ge en klar överblick och bild av finanssektorns nuvarande arbete och ståndpunkter vad gäller redan existerande regleringar och att ställa dessa i förhållande till de kommande regleringarna. Förhoppningen är att uppsatsen upplevs intressant och relevant, samt att den ger en bra överblick av de olika regleringarna, dess avsedda effekter och faktiska effekter.

1.5 Avgränsning

Uppsatsen begränsas till att i huvudsak titta närmare på kapitalkraven hos Baselackorden och regleringars påverkan på risktagande. Själva undersökningen baseras på den svenska finansmarknaden och bygger på intervjuer med svenska respondenter. Den geografiska avgränsningen beror bland annat på kostnadsskäl i form av höga resekostnader och internationella telefonitaxor. Ett bredare geografiskt perspektiv hade också introducerat fler frågor då olikheter mellan olika länder kan förklaras med nationella skillnader. Den svenska och internationella finansmarknaden är utsatt för omfattande reglering och på grund av tidsskäl är det rimligt att fokusera på de största och vanligaste regleringarna i form av bland annat insättningsgarantin och Baselackordens kapitalkrav.

1.6 Fortsatt disposition

2. Metod

Kapitlet syftar till att åskådliggöra på vilket sätt arbetet är utfört och vilket perspektiv det utgår från. Här redogörs för varför ämnet valts, vilket tillvägagångssätt och vilken forskningsmetod som använts

---

2.1 Bakgrund till ämnesval

Uppsatsen behandlar kapitalreglering och risk. Ämnet är aktuellt då Basel III snart implementeras och för att det har diskuterats mycket om bankregleringar efter finanskrisen år 2008 då bankernas risktagande fick en central roll i den offentliga debatten. Forskningen är oenig vad gäller effekterna av bankreglering. Det finns forskare som finner stöd för att kapitalreglering leder till lägre risktagande i banksektorn. Andra forskare menar att reglering för med sig oväntade effekter som kan vara så starka att de ökar banksektorns risktagande.⁹ Det är intressant att Baselkommittén ändå valt att gå vidare med bland annat striktare kapitaltäckningskrav när forskarkåren står oenig om vilka konsekvenser reglering och kapitalkrav faktiskt har.

Det finns få arbeten som redogör för det samlade kunskapsläget vad gäller reglering och kapitalkrav och sedan tar upp dessa teorier för diskussion med branschfolk i Sverige. Att göra detta är något som kan tjäna som bra grund för vidare forskning i framtiden. Det finns få branscher som är så reglerade som banksektorn.¹⁰ En studie där de aktörer som närmast arbetar med reglering och Baselkommitténs kapitaltäckningskrav kan därför tjäna som bra underlag, inte bara för den intresserade, utan även för insatta lekmän.

---

⁹ VanHoose. (2007)

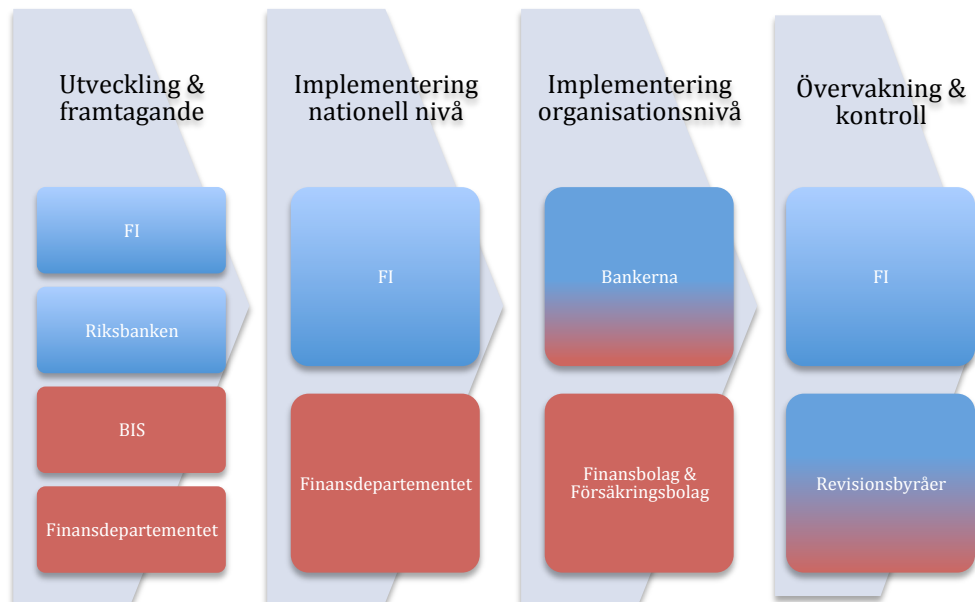
¹⁰ Santos. (2000)

2.2 Tillvägagångsätt

Uppsatsen bygger på omfattande litteraturstudier kring bankreglering. För att hitta de mest relevanta teorierna har publicerade artiklar från främst erkända tidskrifter studerats, exempelvis *Journal of Banking and Finance*. Ett antal teorier är vanligt förekommande och identifieras som de mest relevanta på området. Teorierna återkommer inte bara ofta utan författarna bakom dessa omnämns ofta i andra arbeten som hänvisar till deras forskning. Utifrån teorierna har frågor konstruerats med ambitionen att svaren skall kunna användas för att se hur väl teorierna stämmer överens med verkligheten. Teorierna har sedan diskuteras utifrån en djupgående intervju med aktörer på den svenska finansmarknaden. Utifrån svaren på frågorna har det varit möjligt att se tendenser och trender som utmynnat i arbetets resultat. För att intervjuerna ska svara på arbetets frågeställning har fokus varit att intervjua aktörer som arbetar nära kapitaltäckningskrav. Institutioner som har hand om implementering och institutioner som blir reglerade behöver vara representerade för att skapa möjlighet till uttömmande svar. Från början var tanken att de fyra svenska storbankerna skulle vara representerade i undersökningen tillsammans med Finansinspektionen och Riksbanken. På så sätt skulle arbetet få en bra balans mellan de parter som reglerar och de som blir reglerade.

Urvalskriterierna för respondenterna har varit att de intervjuade antingen ska vara en bank eller myndighet som arbetar med implementering eller utveckling och övervakning av Baselackorden. I figur 2-1 ges en förenklad bild över aktörerna och deras funktioner från utveckling-och framtagande till övervakning-och kontroll. Boxarna representerar företag och myndigheter som matchar urvalskriterierna för arbetet. De blå har ställt upp på intervju och bidragit med sin expertis på området. De röda representerar studiens bortfall. Bankernas och revisionsbyråernas rutor är både blåa och röda då intervjuer med fler banker och revisionsbolag var planerade men av olika anledningar inte genomförbara. Bortfallet av banker kompletteras till viss del av att Svenska Bankföreningen valt att ställa upp. Detta då de representerar svenska bankers intressen och därför bör deras svar vara representativa för svenska bankbranschen i stort. Att endast ett revisionsbolag ställt upp på intervju bör inte påverka arbetet nämnvärt då revisionsbolagens roll i sammanhanget är begränsade. Utöver detta har Konjunkturinstitutet valts för att svara på frågor gällande kapitaltäckningskravens procykliska tendenser. Även om underlaget för arbetets undersökning till viss del varit tunt vad gäller banker så är kedjan av arbetet med Baselackorden hel. Detta har varit högsta prioritet då respondenternas olika utgångspunkter i frågan varit viktiga för att inte få en allt för vinklad bild av kapitaltäckningsreglering.

Figur 2-1 – Förenklad schematisk översikt över aktörer och funktioner, Baselackorden och kapitaltäckningskrav

2.3 Val av metod

Arbetet har baserats på en kvalitativ metod. Metoden ger möjlighet till djupare diskussion kring teorier med arbetets respondenter, något som en kvantitativ metod inte hade kunnat göra på samma sätt.¹¹ Möjligheten att ställa djupare frågor är viktigt då Basel III ännu inte genomförts och därför är svårt att kvantifiera effekterna av.

Intervjuer och kvalitativ metod har låtit uppsatsen ta del av tankar och åsikter som finns hos några av de som i Sverige är mest insatta i ämnet kapitalreglering. Vi är medvetna om att det kvalitativa förhållningssättet har sina begränsningar. Bland annat kritiseras kvalitativ forskningsmetodik ofta för att vara alldeles för subjektiv, svår att replikera, och att den har bristande transparens. Metodvalet ger dock möjlighet att komma med följdfrågor och att reda ut oklarheter direkt när de uppstår. Man får också möjligheten att gå in mer på djupet i ett visst ämne.¹² Befintlig forskning och publikationer inom ämnet har använts som referensmaterial och källor i de diskussioner som förs och sedan prövats på arbetets respondenter. Arbetet presenterar inte någon ny teori men kunskapsbidraget är nytt då det visar hur väl teorierna speglar aktörernas verklighet i Sverige. Arbetet grundar sig på en teoretisk referensram som sedan diskuteras och prövas utifrån empiri. På så sätt är arbetets metod av deduktiv karaktär. Dock saknar arbetet hypotes och arbetar istället utifrån en frågeställning. Uppsatsen kvalificerar sig därför inte helt för att kallas deduktiv. Arbetet är inte heller helt och hållet induktivt då det, i och för sig drar slutsatser utifrån empirisk data, men bygger mer på den teoretiska referensramen. Arbetets metod är alltså en kombination av deduktiv- och induktiv metod även om det ligger aningen närmare det deduktiva angreppssättet.

¹¹ Bryman, Alan, och Emma, Bell. *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Malmö: Liber Ekonomi, 2005.

¹² Ibid

2.4 Data

I uppsatsen används primärdata som utgörs av de svar intervjuerna gett. Intervjuerna är genomförda med en så kallad semistrukturerad intervjumetod där respondenterna fått indikera och leda in samtalet på för dem relevanta ämnen utifrån klara men relativt öppna frågor. Syftet med valet av intervjumetod var att lämna utrymme åt respondenternas egna uppfattningar genom att inte styra dem för mycket. Upplägget tillåter följdfrågor och uppföljning, och kräver inte att man slaviskt följer sin intervjumall till punkt och pricka.¹³

Intervjudata har samlats på ett homogent vis med hjälp av telefonintervjuer. Det bästa hade varit att träffa alla respondenterna och sitta ned och diskutera ämnet och samtidigt spela in med diktafon. Dock har det varit svårt att få intervjuobjekten att ställa upp på intervjuer på intilliggande datum. Då möjlighet inte funnits att göra flertalet resor till Stockholm genomfördes telefonintervjuer som har spelats in och sedan transkriberats. Eftersom det inte funnits möjlighet att träffa alla respondenter har det förefallit bättre att alla får genomföra en telefonintervju. Om vissa intervjuer gjorts på plats och andra via telefon hade homogeniteten i intervjumaterialet blivit lidande.

Tyvärr har det varit svårt att engagera alla de respondenter som önskats från början. Ett mål var att fler storbanker skulle vara representerade i intervjun. Det hade varit bra för arbetet om alla de fyra storbankerna kunnat ställa upp på intervju och gett sin bild av Baselreglementen. Detta eftersom det är de som drabbas mest av regleringarna. I uppsatsen representeras banksektorn istället av Nordea, Swedbank Sjuhärad och Svenska Bankföreningen. Enligt Johan Hansing på Svenska Bankföreningen skiljer sig dock inte storbankernas åsikter i regleringsfrågan mot bankföreningens officiella ståndpunkter. Ungefär hälften av de tillfrågade har ställt upp på intervju och bortfallet har alltså varit stort i uppsatsen. Även om underlaget är begränsat representerar respondenterna på ett bra sätt de aktörer som främst arbetar med regleringarna. Respondenterna består av Finansinspektionen, Riksbanken, Banker och deras intresseorganisation, redovisningsbyråer och Konjunkturinstitutet.

2.5 Källkritik

En stor risk med intervjuer är den så kallade intervjuareffekten där intervjuaren medvetet eller omedvetet påverkar respondenten.¹⁴ Detta har undvikits i arbetet genom att respondenterna i förväg har fått relativt öppna frågor skickade till sig så att de vetat vilka ämnen som behandlas under intervjun. En positiv aspekt av detta är att respondenten får god tid på sig att förbereda sina svar så att de blir utförliga. Det finns också en risk med detta då respondenterna får tid på sig att svara på ett för dem fördelaktigt sätt. Fördelarna med att få djupare och mer omfattande svar väger dock tyngre. När intervjun senare genomförts har intervjuaren ställt frågorna och lyssnat på svaren utan att påverka diskussionen.

---

¹³ Bryman., & Bell. (2005)

¹⁴ Ibid

Frågorna har varit av sådan öppen karaktär att respondenten kunnat leda in samtalet på viktiga aspekter av den aktuella frågan utan att intervjuaren måste leda för mycket. Ibland har följdfrågor ställts för att klargöra saker men intervjuaren har alltid varit försiktig med hur frågorna ställts så att man inte påverkat svaren i någon riktning. En annan risk med intervjuer kan vara att intervjuerna blir svåra att jämföra sinsemellan. En strategi för att minska risken har varit att använda samma intervjuare och samma frågor vid alla tillfällen så att intervjuerna blir så lika som möjligt.

Det är viktigt att vara medveten om respondenternas roll i sammanhanget, och hur deras professionella relation till Baselackorden påverkar deras svar i intervjuerna. Till exempel har affärsbankerna ett annat perspektiv än vad FI och Riksbanken har. Som nämnts har det förekommit visst bortfall vad gäller intervjuerna. De viktigaste parterna har dock deltagit då både företrädare för implementering och kontroll av reglering finns med i uppsatsen samtidigt som de reglerade är representerade.

Bortfallet i arbetet gäller storbankerna Swedbank, Handelsbanken och SEB. De har inte kunnat ställa upp på intervju av tidsskäl men hade kunnat bidra till arbetet med sina insikter kring reglering och Baselackorden. Bortfallet påverkar tillförlitligheten av bankernas synvinkel i studien. Detta kompenseras till viss del av att svenska bankföreningen finns representerad då de skall företräda svenska bankers intresse. Effekten av bortfallet bör därför vara begränsat. Tillförlitligheten hade också gynnats av att fler revisionsbyråer intervjuats. Bortfallet har även här varit stort. Effekten av detta är också marginell då revisionsbyråerna har en begränsad roll i arbetet. Vidare hade det varit förtjänstfullt att tala med finansdepartementet, vilket tyvärr inte gick att arrangera. Finansinspektionen och Riksbanken representerar dock på ett bra sätt de kontrollerande och utformande myndigheterna.

Arbetets respondenter består av Riksbanken, Finansinspektionen, Swedbank Sjuhärad, Nordea, Svenska Bankföreningen, Deloitte och Konjunkturinstitutet. Riksbanken och Finansinspektionen är med eftersom de sitter med i Basalkommittén och där representerar Sverige. De är också ansvariga för implementeringen och kontrollen i Sverige. Då regelverken i första hand reglerar bankerna är deras perspektiv också viktigt. Bankerna representeras av en stor (Nordea) och en mindre bank (Swedbank Sjuhärad). För att ytterligare redogöra för banksektorns syn på reglering har Svenska Bankföreningen intervjuats. Deloitte bidrar i arbetet med revisionsbolagens syn då de ofta arbetar nära bankerna och hjälper till med att kraven efterlevs. Konjunkturinstitutets roll i arbetet är begränsat och de har varit behjälpliga med frågeställningar rörande kapitalregleringens konjunkturförstärkande effekter.

Artiklarna som använts är i stor utsträckning publicerade i väl ansedda tidskrifter då dessa är kvalitetssäkrade genom *peer review*. Tidskrifterna som använts är i första hand *Journal of Banking and Finance* och *European Economic Review*. Vissa av teoriartiklarna i kapitel 3 är något gamla. Dock är detta inte något problem då de är mer generella och diskuterar hur reglering påverkar bankverksamhet i allmänhet. *Working papers* från Basel kommittén och riksbanken har också använts. Finansinspektionens publikationer har använts för fakta kring Baselackorden. Dessa källor får anses ha en hög tillförlitlighet.

2.5.1 Reliabilitet, replikation och validitet

Intervjuerna får anses vara pålitliga då de utgår från respondenter som har mycket stor insyn i ämnet. Till exempel består respondenterna av personer som är specialister inom området. Även medlemmar av Baselkommittén från både FI och Riksbanken är representerade. Vidare har intervjuerna visat sig i stor utsträckning ge enhetliga svar. Vad gäller replikation finns det svårigheter med att exakt åter skapa arbetet eftersom det i framtiden kan vara svårt att få tag i samma respondenter. Respondenternas åsikter kan också ha ändrats och nya tankar har uppstått efter att man sett resultaten av bland annat Basel III. Det finns alltid en risk för missförstånd när man har med intervjuer att göra. Frågorna i intervjuerna har varit av öppen karaktär men formulerats tydliga så att respondenten inte skall ta fel på vad frågan avser. Frågeställningarna har ofta haft följdfrågor för att försäkra att intervjuaren verkligen förstått vad respondenten menar. Vidare har empiri-kapitlet och transkription skickats till respondenterna för ytterligare kontroll att inga missförstånd uppstått.

3. Teori och tidigare forskning

Kapitlet redogör för historiken kring kapitalreglering och orsaker till varför en speciell reglering krävs för banker. Sedan följer genomgång av forskning kring kapitaltäckning

---

3.1 Teoretisk referensram kring reglering av banker

Antalet länder som år 2007 implementerat Baselackorden var över 100 stycken. Stommen i Baselackorden är kapitalreglering i form av minimikapitalkrav och har så varit sedan det första ackordet presenterades år 1988. Kapitaltäckningskrav är dock ett mycket äldre fenomen och ett verktyg som varit centralt inom bankreglering de senaste 50 åren.¹⁵ Utifrån kapitaltäckningskravens centrala roll i bankregleringen kan det vara lätt att dra slutsatsen att forskningen kring bankreglering och kapitaltäckningskrav skulle vara enig. Så är dock inte fallet. I vissa fall presenteras tvetydiga slutsatser.¹⁶

Det har forskats mycket kring ämnet och som underlag för det första Baselackordet studerades över 130 vetenskapliga artiklar av Baselkommittén.¹⁷ För att möjliggöra en analys av den inverkan som Baselackordens kapitaltäckningskrav får för bankernas risktagande krävs en förståelse för de teorier och den forskning som ligger till grund för dagens regelverk. I följande avsnitt presenteras först mer generella teorier som det finns konsensus kring. Därefter presenteras vilka förgreningar det finns kring kapitaltäckningskravets inverkan på bankernas risktagande.

---

¹⁵ VanHoose. (2007)

¹⁶ Ibid

¹⁷ Jackson, P. (1999). Capital Requirements and Bank Behaviour: The Impact of the Basle Accord.

Kapitlet behandlar både den teoretiska forskningen där forskare med hjälp av olika modeller försöker fastslå hur banker agerar på grund av kapitalreglering men också empiriska undersökningar där verkliga banker och dess agerande har studeras. Det forskarna inte är överens om är framförallt kapitalregleringens effekter på bankernas tillgångsrisik och huruvida banksystemets övergripande sundhet stärks genom kapitalreglering. Vissa forskare kommer fram till slutsatser som pekar på att kapitalkrav stärker sundheten i banksystemet medan andra finner stöd för att bankerna snarare tar större risker under striktare kapitalkrav.¹⁸ För att kunna sätta dessa teorier i rätt sammanhang och förstå regelverkens motiv är det lämpligt att först utgå från (1) hur finansmarknaden fungerar och varför det finns banker. Därefter minska fokusområdet och gå djupare in på (2) vilken funktion bankerna har. (3) Insättningsgarantiernas påverkan och *moral hazard*. För att slutligen behandla kärnfrågan (4) vilken inverkan kapitaltäckningskrav har för bankernas risktagande.

Figur 3.1 – Kapitlets uppbyggnad

¹⁸ VanHoose. (2007)

3.1.1 Bankers funktion och dess teoretiska existensberättigande

Banker är en naturlig del av vår vardag och många av oss använder deras tjänster dagligen. Men vad finns det för teoretisk förklaring till att de existerar? Då forskningen inom bankreglering har vuxit fram ur den forskning som rör finansiella intermediärer blir det naturligt att inleda kapitlet med att studera varför banker finns. Forskningen inom området försöker förklara varför finansiella intermediärer existerar. I en helt friktionsfri marknad med symmetrisk information skulle investerare och låntagare själva ha möjlighet att uppnå effektiv riskspridning och finansiella intermediärer skulle inte behövas. Först när antagandet att marknader inte är helt friktionsfria görs kan existensen av finansiella intermediärer förklaras. Bankernas existens beror alltså på marknadsmislyckanden. Det är speciellt förekomsten av informationsasymmetri som skapar behovet av finansiella intermediärer.¹⁹

Bankerna fungerar som skapare av information. På grund av informationsasymmetri antas investerare ha sämre information om ett företags investeringar än vad företaget själv har. Investeraren måste betala för att tillhandahålla informationen om företaget. Här fyller bankerna en viktig roll då de övertar investerarnas övervakning. Bankerna kan genom sin verksamhet skapa stordriftsfördelar för övervakning av låntagare och kan genomföra övervakningen till en lägre kostnad än den enskilda investeraren. Företagen kan därför genom bankerna få tillgång till kapital till ett lägre pris än om de tillhandahållit kapital direkt från investerarna.²⁰

Bankerna fyller även andra viktiga samhällsekonomiska funktioner. De tar emot pengar från insättningar och lånar ut pengar till andra grupper. De tillför en omfördelning av resurser från de som har ett överskott till de som saknar kapital. Detta möjliggör för de som saknar kapital att genomföra nödvändiga investeringar och att konsumera. Denna omfördelning är central i vårt samhälle då den exempelvis ger möjligheten för företag att investera i nya maskiner eller för studenter att genom studielån investera i utbildning. De tillhandahåller även samhällets betalningssystem som möjliggör säkra betalningar mellan individer och företag och tar genom sin in och utlåning på sig risk. Med hög sannolikhet kommer banken att bli tvungen att betala tillbaka de insatta pengarna till de som satt in dem. Däremot är det inte lika säkert att den kommer få tillbaka alla pengar den lånat ut.²¹

3.1.2 Varför banker regleras hårdare än andra företag

Banker spelar på grund av sina funktioner en central roll som finansiella intermediärer i så gott som alla ekonomier. Exempel på viktiga funktioner är likviditetsförsäkring, övervakning, informationsskapande, att sprida ekonomiska risker mellan marknadens aktörer, resursomfördelning, samt att tillhandahålla ett säkert och effektivt betalningssystem.²²

---

¹⁹ Santos. (2000)

²⁰ Ibid

²¹ Simon Gleeson, *International Regulation of Banking, Basel II: Capital and Risk Requirements* (Oxford: Oxford University Press, 2009)

²² Santos (2000)

När en bank fallerar kan det få allvarliga konsekvenser för samhällsekonomin då bankerna i hög grad är sammanlänkade med varandra. När en bank fallerar kan det helt enkelt snabbt sprida sig till andra delar av det finansiella systemet. Det är alltså inte bara bankernas ägare som förlorar vid en bankkollaps utan även samhället kan ta skada.²³ Staten har därför incitament att rädda banker som är på väg att kollapsa.²⁴ Att minska risken för denna typ av systemkris är ett av de viktigaste argumenten bakom bankreglering och i synnerhet insättningsgarantier. Ytterligare ett viktigt argument är att insättarna inte själva kan övervaka bankerna. Det beror på att de är små och oinformerade, och därför i behov av någon som övervakar bankerna i deras ställe. Det råder dock delade meningar huruvida bankregleringen verkligen behövs och hur den i så fall ska genomföras.²⁵

3.1.3 Missmatchning mellan bankernas in och utlåning

Banker finansierar lån som i stor utsträckning är illikvida med insättningar som i högsta grad är likvida. Insättarna har alltså möjlighet att begära ut sina insättningar direkt medan bankens utlåning inte omgående kan krävas åter. Därför finns det alltid en risk att banker drabbas av *bank runs* på grund av att bankerna är uppbyggda på ett sådant sätt att deras tillgångars likvidationsvärde är mindre än de likvida insättningarna. Bankerna är alltså känsliga för insättarnas panik och flockbeteende. Banken behöver inte vara i finansiell knipa för att drabbas. Det räcker med att oro sprider sig bland insättarna och att de börjar ta ut sina pengar. Bankernas möjlighet driva sin verksamhet bygger alltså på insättarnas förtroende att banken skall hålla sina löften.²⁶

3.1.4 Kapitalreglering av banker

Tidigare forskning kring kapitalreglering av banker och dess inverkan på risktagande är omfattande. Forskningen ger som nämnts inte någon enhetlig bild av kapitalregleringens effekter. Spridningen på resultaten beror på att många olika tillvägagångssätt och modeller har använts.²⁷ De teoretiska modellerna bygger även på olika typer av antaganden. Exempelvis antar vissa forskare att banker är nytto-maximerande medan andra att de är värdemaximerande.

Det förekommer även olikheter vad gäller antaganden om interaktion mellan banker, i vilken utsträckning man modellerat marknadsmisslyckanden och om hänsyn tagits till att bankerna har en begränsad skyldighet på grund av insättningsgarantin.²⁸ Kapitäläckningsreglering handlar om att reglera bankernas kapitalstruktur. Därför är Modigliani-Miller-teoremet en lämplig utgångspunkt för att studera kapitäläckningsreglering då teoremet behandlar företags kapitalstruktur.

---

²³ Diamond, D.W., & Dybvig, P.H. (1983). Bank Runs, Deposit Insurance and Liquidity. *Journal of Political Economy*, 91(3)

²⁴ Gleeson. (2009)

²⁵ Santos. (2000)

²⁶ Freixas, & Rochet. (2007)

²⁷ Stolz, S. (2002). The Relationship between Bank Capital, Risk-Taking, and Capital Regulation: A Review of the Literature

²⁸ VanHoose. (2007)

Teoremet säger att i en friktionsfri värld med komplett information och fullständiga marknader så spelar inte företagets finansiering någon roll för dess värde.²⁹ Vår värld är dock inte friktionsfri och ett antal olika friktioner gör därför bankernas kapitalstruktur viktig. Exempel på friktioner är bland annat skatter, *financial distress*, asymmetrisk information och transaktionskostnader. Dessa är relevanta för alla företag och påverkar deras kapitalstrukturer. Statliga skyddsnät i form av exempelvis insättningsgarantier är ytterligare en friktion som kan påverka den optimala kapitalstrukturen. Insättningsgarantier och statliga skyddsnät är en specifik företeelse för banker och därför extra intressanta för vår studie.³⁰

3.1.5 Insättningsgarantin och *moral hazard*

Insättningsgarantier är skapade i syfte att förhindra att banker drabbas av *bank runs*. Den ger insättarna trygghet då de vet att de kommer få tillbaka sina insättningar. Denna försäkrans och trygghet har visat sig fungera tillfredställande i syfte att förhindra *bank runs*. Insättarna har ingen anledning att oroa sig för huruvida bankerna kan klara sina betalningsåtaganden. En tredje part, i Sveriges fall staten, står som garant för insättningarna. Insättningsgarantin skapar därför också ett förtroende för det finansiella systemet i stort. Insättningsgarantier löser ett problem men skapar samtidigt ett annat. När staten garanterar att insättare inte löper någon risk att förlora sina insatta pengar skiftas risken till utställaren av insättningsgarantin.

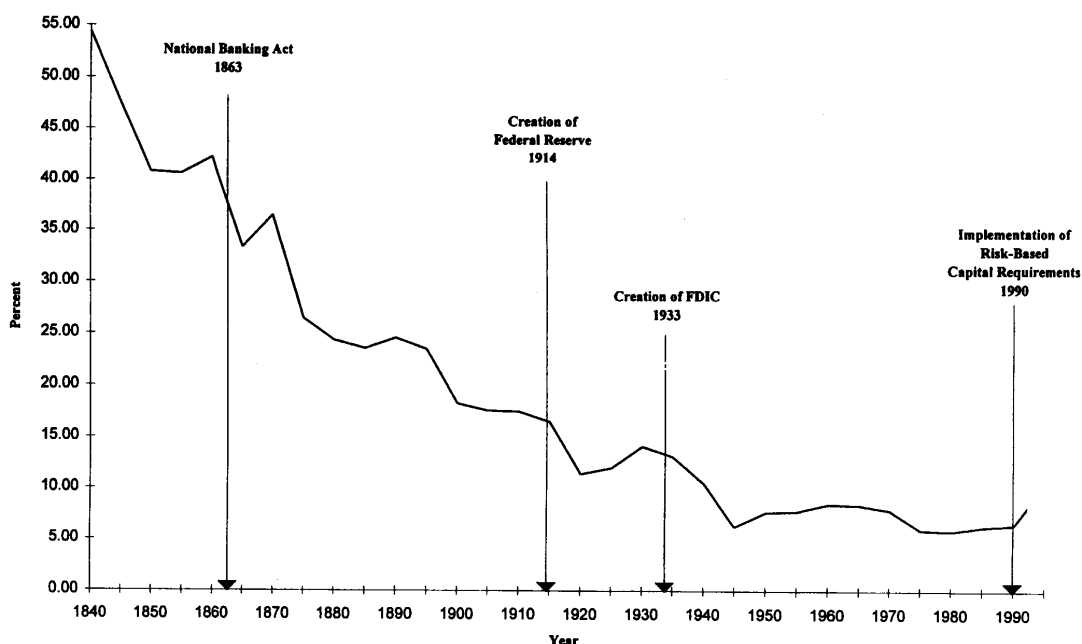
---

²⁹ Modigliani, F., & Miller M.H. (1958). The Cost of Capital, Corporate Finance, and the Theory of Investment. *The American Economic Review*, 48(3)

³⁰ Berger, Herring, och Szegö. (1995)

En mindre önskvärd effekt är att detta skapar *moral hazard* i form av att det tar bort incitamenten för insättarna att övervaka bankerna för att säkerställa att de kan hålla sina betalningsåtaganden. Eftersom alla banker omfattas av insättningsgarantin är insättarna lika benägna att sätta sina pengar i en mer riskfylld bank utan att kräva kompensation för den högre risken i form av högre ränta.³¹ Det finns också forskning som visar att insättningsgarantin och andra statliga skyddsnät påverkar marknadens krav på bankerna att hålla en viss mängd kapital. Man har under historiens gång kunnat se en betydande minskning av kapitaltäckningen amerikanska banker. År 1840 hade bankerna ca 55 procent kapitaltäckning men efter det har stora sänkningar av bankernas kapital skett. År 1993 hade kapitaltäckningen sjunkit till åtta procent.

402

A.N. Berger et al. / Journal of Banking & Finance 19 (1995) 393–430

Fig. 1. Equity as a percent of assets, 1840–1993 for U.S. commercial banks. (Ratio of aggregate dollar value of bank book equity to aggregate dollar value of bank book assets.)

Source: Statistical Abstracts through 1970, Report of Condition and Income thereafter.

Figur 3.2 - Eget kapital som procent av tillgångar

³¹ Santos. (2000)

Detta skulle enligt Berger, Herring och Szegö vara ett resultat av att olika skyddsnät byggts upp och på så sätt har marknadens kapitalkrav på bankerna sjunkit. I *figur 3-2*³² kan man se att vid stora implementeringar av skyddsnätsfunktioner i USA har kapitaltäckningen sjunkit.³³

Merton studerar de negativa effekterna av insättningsgarantin genom att använda optionsprissättning. Han beräknar fordran på insättningsgarantins garant som en säljoption med bankens tillgångar som underliggande och med ett lösenpris som är lika med det utlovade beloppet till insättaren. Slutsatsen är att när risken i insättningsgarantin underprissatts kommer värdemaximerande banker att försöka öka optionsvärdet på insättningsgarantin genom ökat risktagande. ³⁴ Ett exempel på när insättningsgarantin underprissatts är då alla banker betalar lika mycket i avgift för insättningsgarantin oavsett risk. När detta sker behöver bankerna inte bära hela kostnaden för risken och kan alltså ta högre risk utan högre kostnad. Det här innebär en positiv effekt för bankens aktieägare. Då bankerna i modellen antas vara värdemaximerande kommer de vilja öka värdet av denna effekt. Bankerna kan åstadkomma detta genom att öka belåningen eller risken på tillgångarna. Detta leder i sin tur till att risken för fallissemang blir större.³⁵

Att effekterna av en felaktigt prissatt insättningsgaranti ökar risken är forskarna relativt eniga om. Det saknas dock konsensus kring huruvida kapitalreglering är rätt metod för att komma tillrätta med problemet.³⁶ Den lösning på problemet som oftast presenteras är att införa riskrelaterade försäkringspremier och kapitaltäckningskrav.³⁷ Som nämnts skapar insättningsgarantin *moral hazard* som kan öka bankernas risktagande. För att motverka problemet föreslås riskviktade kapitaltäckningskrav och riskkalibrerade insättningsgarantipremier.³⁸ Ett annat problem som är relaterat till skyddsnät och banker är *Too-big-to-fail*-problematiken. Det handlar om att systemviktiga banker räknar med att bli räddade av staten ifall de hamnar riskerar att hamna i konkurs. De är därför benägna att ta större risker då nedsidan är begränsad av statens ovillighet att låta viktiga banker gå under. Kapitalreglering blev tidigt ett verktyg för att försöka komma till rätta med dessa problem.³⁹

3.1.6 Oenighet kring kapitaltäckning

Som nämnts tidigare är resultaten av forskningen kring kapitaltäckning tvetydiga. En av de viktigaste frågorna är huruvida bankerna ökar risken på sina tillgångar vid högre kapitalkrav. Implikationen av detta är att även om regleringen lyckas skapa större kapitalbuffertar hos bankerna så är det inte garanterat att detta skulle stärka tryggheten banksektorn.

---

³² Berger, Herring och Szegö. (1995). Sid. 402

³³ Ibid (1995)

³⁴ Merton. (1977)

³⁵ Stolz. (2002)

³⁶ Ibid

³⁷ Santos. (2000)

³⁸ Bhattacharya, S., Boot A.W.A., och Thakor. A.V. (1998). The Economics of Bank Regulation. *Journal of Money, Credit, and Banking*, 30(4)

³⁹ Stolz. (2002)

Det beror på att den större kapitalbufferten skulle kunna förbrukas snabbare om bankerna ökar risken på sina tillgångar i tillräckligt stor utsträckning.⁴⁰Forskningen kring kapitalreglering tog fart under 1970-talet. Det var då under antaganden om kompletta marknader och perfekt information som de första forskarna, bland annat Kareken och Wallace, undersökte effektiviteten av kapitalreglering på bankernas soliditet.⁴¹

Slutsatsen är att om insättningsgarantin inte funnits hade banker inte gått i konkurs. När bankerna betalar en fast premie för insättningsgarantin skapas incitament för bankerna att hålla en så riskfylld portfölj som regleringen tillåter. Kapitalkrav i sig själv minskar inte risken för fallissemang⁴² Santos ser problem med att anta kompletta marknader eftersom om marknader är perfekta så är det inte säkert att det hade finns något behov av statliga garantier. Då hade garantierna varit korrekt prissatta vilket hade eliminerat incitamenten att skifta risken.⁴³

Kapitalreglering har även studerats under antaganden om inkompleta marknader. Koehn och Santomero studerar effekterna av kapitalreglering på bankernas risktagande. De modeller banker som en portfölj av värdepapper och tittar specifikt på hur denna portfölj omstruktureras när dess avkastning blir begränsad av kapitaltäckningskrav. I modellen är avkastningen från värdepapperna känd på förhand. Bankerna väljer utifrån detta en portfölj med önskad risknivå och maximal förväntad avkastning.⁴⁴

I modellen bygger författarna in antagandet om inkompleta marknader genom att se banken som ett nyttomaximerande företag.⁴⁵ Vid införandet av ett rakt kapitalkrav kommer bankernas risk-return frontier att begränsas. Den högre kapitaliseringen skulle innebära en lägre förväntad avkastning på grund av den lägre belåningen. Detta kan leda till att bankerna omstrukturerar portföljen för att kompensera nettoförlusten. Det leder i sin tur till en ökad risk för fallissemang. Effekten är dock beroende av bankens riskaversion. Är banken tillräckligt riskavers kommer effekten av omstruktureringen av portföljen vara mindre och därför kompenseras av det ökade kapitalet. Resultatet är att under striktare kapitalkrav kommer banker som inledningsvis var mer riskfyllda öka sin risk och säkrare banker kommer minska sin risk. Slutligen konstaterar författarna att kapitaltäckningskrav i sig själv inte är tillräckligt för att garantera en sänkning av risknivån utan att det krävs ytterligare reglering av bankens tillgångar.⁴⁶

---

⁴⁰ Furlong, F.T., & Keeley, M.C. (1989). Capital regulation and bank risk-taking: A note. *Journal of Banking and Finance*, 13(6)

⁴¹ Santos. (2000)

⁴² Kareken, J.H., & Wallace N. (1978). Deposit Insurance and Bank Regulation: A Partial-Equilibrium Exposition *The Journal of Business* 51(3)

⁴³ Santos. (2000)

⁴⁴ Koehn., & Santomero. (1980)

⁴⁵ Santos. (2000)

⁴⁶ Koehn., & Santomero. (1980)

Kim Santomero bygger vidare på resonemang från ovanstående artikel och menar att ökad tillgångsrisk blir substitut för belåning och att bankerna genom detta kringgår regleringens syftet. I artikeln föreslås ett system där en utvärdering av bankens aktiviteter kan höja det totala kapitaltäckningskravet exempelvis om mycket av tillgångarna ligger utanför balansräkningen.⁴⁷ Slutsatsen är att kapitaltäckningskrav kan leda till ökad risk för fallissemang. De antaganden som gjorts i modellen har ifrågasatts, bland annat av Keeley och Furlong⁴⁸

Furlong och Keeley använder i sin artikel optionsvärdet av insättningsgarantin i en *state-preference* modell. De kommer fram till att ett högre kapitaltäckningskrav leder till att en värde-maximerande bank sänker sin portföljrisk vilket i sin tur resulterar i lägre riskexponering för insättningsgarantisystemet. Anledningen till den minskade portföljriskens beror på att en ökning av kapitaltäckningen minskar marginalvinsten av högre risk i tillgångsportföljen. De finner också stöd för att bankerna väljer att ta in mer kapital istället för att minska utlåningen när de försöker uppnå ett högre kapitaltäckningskrav.⁴⁹

Enligt Keeley och Furlong är den viktigaste orsaken till att det behövs kapitalreglering att minska risken för skyddsnetets garantier genom att sänka bankernas belåning. De pekar på likheten mellan garanterna för skydds nätet och innehavaren av en obligation. Då garanten och inte insättaren riskerar sina pengar vid en bankkonkurs. Därför behövs kapital och någon form av restriktioner liknande *covenants* för att skydda garanten av insättningsgarantin.⁵⁰

Slutsatsen är att riskneutrala och värde-maximerande banker kommer minska sin riskexponering vid högre kapitalkrav. De konstaterar också att de motsatta slutsatser som Koehn och Santomero samt Kim och Santomero kommer fram till är felaktiga. Keeley och Furlong menar att detta beror på att författarna har gjort antaganden som inte stämmer.

Den huvudsakliga kritiken är att de inte använt en lämplig mätning av risk och att de har förbiset optionsvärdet av *deposit insurance subsidy* det vill säga den positiva effekten som bankens aktieägare får då risken ökas på garantens bekostnad.⁵¹

Gennotte and Pyle använder en liknande modell som Keeley och Furlong där banken modelleras som en portfölj av tillgångar. De antar också att banker är värde-maximerande. Till skillnad från tidigare artiklar gör de antagandet att bankerna inte är begränsade till låneportföljer med ett nuvärde som är lika med noll. De kommer fram till att ökade kapitalkrav kan leda till minskad utlåning men samtidigt en ökning av risk. Resultatet är tvetydligt och beror på vilken av dessa effekter som är starkast. I värsta fall kan effekten av riskökningen vara så stor att den tar ut effekten av den ökade kapitaltäckningen. I detta fall kan risken för fallissemang öka.

---

⁴⁷ Kim., & Santomero. (1988)

⁴⁸ Keeley, C.M., & Furlong, T.M. (1990). A Reexamination of Mean-variance Analysis of Bank Capital Regulation. *Journal of Banking and Finance*, 14 (1)

⁴⁹ Furlong., & Keeley. (1989)

⁵⁰ Keeley., & Furlong. (1990)

⁵¹ Ibid

De menar också att det är viktigt vid reglering av banker att man beaktar riskövervakning och riskkontroll. Kapitaltäckningskrav inte kan användas som ett substitut för detta.⁵² Rochet undersöker hur kommersiella bankers portföljval påverkas av kapitalreglering. Rochets forskning bygger vidare på framförallt forskningen och modellerna från Koehn och Santomero och Kim och Santomero. I artikeln belyser han bland annat meningsstriden mellan värdemaximerande och nyttomaximerande modeller. Han menar att det enda korrekta sättet att argumentera för att banker skulle vara värdemaximerande är att anta kompletta marknader. Under dessa förutsättningar skulle banker utan kapitalreglering och med en rak insättningsgarantipremie ta väldigt stora risker. Kapitalreglering i denna miljö skulle inte fungera effektivt och ger incitament till en förvrängd tillgångsallokering.

Men om man istället utgår från portföljmodellen och marknadsmisslyckanden så skulle riskviktnigen få en väldigt viktig roll. En riskviktning som bara speglar kreditrisk skulle dock inte vara effektiv. Portföljen minskar i storlek men man ser även en omfördelning av tillgångar som i vissa fall är så stor att den väger tyngre än minskningen av portföljen, med en ökad konkursrisk som följd. Dessa resultat liknar de som Kim och Santomero kom fram till. Rochet förespråkar dock en marknadsbaserad riskviktning. Han visar att under dessa förutsättningar kommer banker med begränsat kapital välja en mindre riskfylld portfölj. Vilket minskar risken för fallissemang.

Rochet introducerar också i sin modell begränsad skyldighet för banker. De pekar på att tidigare forskning ironiskt nog inte tagit hänsyn till bankernas begränsade skyldighet. De har alltså inte lagt in antagandet om detta som en parameter i sina modeller. Detta trots att begränsad skyldighet på grund av insättningsgarantin är en av orsakerna till kapitalreglering. Detta ökar också behovet av ett minimikapitaltäckningskrav. Ytterligare resultat är att banker som är underkapitaliserade i högre grad blir riskbenägna när begränsad skyldighet tas i beaktande. Det påpekas också att en helt korrekt marknadsbaserad riskviktning kan vara problematisk att genomföra i praktiken då många av bankens tillgångar inte är marknadsnoterade.⁵³

3.1.7 Viktiga egenskaper för reglerat kapital

Berger, Herring och Szegö beskriver vad som bör ingå i definitionen av kapital för att regleringar skall få avsedd effekt. För att kapitalet skall kunna uppfylla den tilltänkta buffertfunktionen som säkerställer att staten inte behöver gå in med stöd krävs att tre punkter är uppfyllda. (1) Första punkten är att kapitalet måste vara subordinerat. (2) För det andra så krävs att kapitalet inte är inlösbart utan att försäkring om återbetalning är garanterad av kreditgivare eller aktieägare under samma period som krävs för att utvärdera en signifikant shock. (3) För det tredje så borde kapitalet borde reducera bankernas incitament att utnyttja de statliga skyddsneten.⁵⁴

---

⁵² Genotte, G., & Pyle, D. (1991). Capital Controls and Bank Risk. *Journal of Banking and Finance*, 15(4-5)

⁵³ Rochet, J.C. (1992). Capital Requirements and the Behaviour of Commercial Banks. *European Economic Review*, 36(5), 1137-1170.

⁵⁴ Berger, Herring Szegö. (1995)

3.1.8 Empiriska studier

Utöver de teoretiska studierna som presenterats ovan finns det även empiriska studier kring bankreglering och kapitaltäckningskrav. Resultaten från dessa pekar på att kapitaltäckningskrav har en reell påverkan på bankers agerande. Pressen från kapitalreglering får bankerna att bromsa sin kredittillväxt och öka sin kapitalisering för att uppnå kraven. Det finns även i de empiriska undersökningarna likväl som i de teoretiska modellerna resultat som pekar på att bankerna kompenserar för den högre kapitalnivån genom att öka risken på sin portfölj.⁵⁵

I en studie av Shrieves och Dahl undersöks sambandet mellan förändringar i risk och förändringen i kapital. Studien är mycket omfattande och urvalet består av cirka 1800 affärsbanker omfattade av det amerikanska insättningsgarantisystemet via Federal Deposit Insurance Corporation. Bankerna studeras under perioden 1984 till 1986 och hade alla minst 100 MUSD i tillgångar. Författarna finner ett positivt samband mellan förändringar i risk och kapital. Att resultatet stämmer för banker som redan uppfyller kapitalkraven pekar på att det finns andra effekter som påverkar risktagandet. Exempelvis spelar ägarnas och ledningens incitament en roll för att begränsa risktagandet. Resultaten pekar på att underkapitaliserade banker påverkades att uppnå kraven under periodens som studerades.⁵⁶

Jacques och Nigro studerar hur bankernas risktagande påverkades av de riskbaserade kapitaltäckningskrav som infördes genom Basel I. De studerar sambandet mellan bankkapital, riskbaserade kapitalkrav och portföljrisk. De finner stöd för att riskvägda-kapitalkrav höjer ökar kapitaliseringen och samtidigt sänker portföljrisken i de studerade bankerna.⁵⁷ De empiriska studierna kritiserar ofta för att de utgår från bokförda värden. Det hade varit fördelaktigt att istället använda marknadsvärden. Dessa är tyvärr i många fall inte tillgängliga. Även riskmätningen ses som en svaghet, speciellt för banker som inte har handlade värdepapper, då detta leder till att förenklade antaganden måste göras.⁵⁸

3.1.9 Kapitalarbitrage

För att banker skall förbättra sin kapitaltäckning kan de antingen öka kapitalet genom att minska utdelningar eller ta in mer primärkapital. Alternativt kan de minska tillgångarna genom att begränsa sin utlåning eller skifta till lån som har en lägre riskvikt. På kort sikt så pekar forskningen på att bankerna följer regleringen.⁵⁹

---

⁵⁵ Stolz. (2002)

⁵⁶ Shrieves, E.R., & Dahl, D. (1992). The Relationship Between Risk and Capital in Commercial Banks. *Journal of Banking and Finance*, 16 (2)

⁵⁷ Jacques, K., & Nigro, P. (1997). Risk-based Capital, Portfolio Risk, and Bank Capital: A Simultaneous Equations Approach. *Journal of Economics and Business*, 49 (6)

⁵⁸ Stolz. (2002)

⁵⁹ Jones, D. (2000). Emerging problems with the Basel Capital Accord: Regulatory capital arbitrage and related issues. *Journal of Economics and Business*, 24(1-2)

Det finns dock forskning som visar att bankerna med tiden blivit bättre på att kringgå regleringens syfte och på pappret höja kapitaltäckningen utan att sänka den faktiska riskexponeringen. Användandet av dessa strategier för att skapa en kosmetisk förbättring av bankens kapitaltäckning kallas *regulatory capital arbitrage*.

Detta har möjliggjorts genom utvecklingen av värdepapperisering och olika typer av hybridinstrument. Det finns stora problem med detta då det skapar en missvisande bild och det försvårar även insynen i bankernas faktiska risktagande. Bankerna kan exempelvis genomföra detta genom att skapa SPV:er "*special-purpose vehicles*" och flytta delar av sina tillgångar dit.

Att den kapitaltäckningen som banken presenterar inte längre stämmer överens med verkligheten kan skapa problem. Det kan öka risken och problematiken med *moral hazard* som är hänförlig till de statliga skyddsnetten. Det kan även få andra svåröverskådliga effekter för risken i det finansiella systemet då bland annat investerare och andra aktörer använder bankens kapitaltäckning för att bedöma bankens sundhet.

Det är dock svårt att komma till rätta med problemet då värdepapperisering och även kapitalarbitrage kan ha positiva effekter. Exempelvis menar en del forskare att kapitalarbitrage fungerar som en säkerhetsventil. Den tillåter banker att driva verksamhet i segment som straffas av kapitalkravens trubbighet då de kräver ett högre kapitalkrav än segmentets verkliga ekonomiska risk motiverar.⁶⁰ Det lyfts även fram att problematiken kring kapitalarbitrage egentligen är ett symptom av att regleringen av banker inte på ett tillfredställande sätt speglar den verkliga risken i bankernas verksamhet. I figur 3.3 åskådliggörs effekten av kapitalarbitrage. En fiktiv bank värdepapperiserar delar av sin kreditportfölj och förbättrar på så sätt sin kapitaltäckning.

---

⁶⁰ Jones. (2000)

Figur 3.3 - Exempel

En bank värdepapperiserar delar av sin kreditportfölj

Exemplet baseras på Jones. (2000) sid. 53

Fiktiv balansräkning Bank (innan värdepapperisering)

Tillgångar		Skulder och Eget kapital	
Lån	102	Insättningar	88
<i>minus</i> Avsättningar	(2)	Eget kapital	12
Totala tillgångar	100	Totala skulder	100

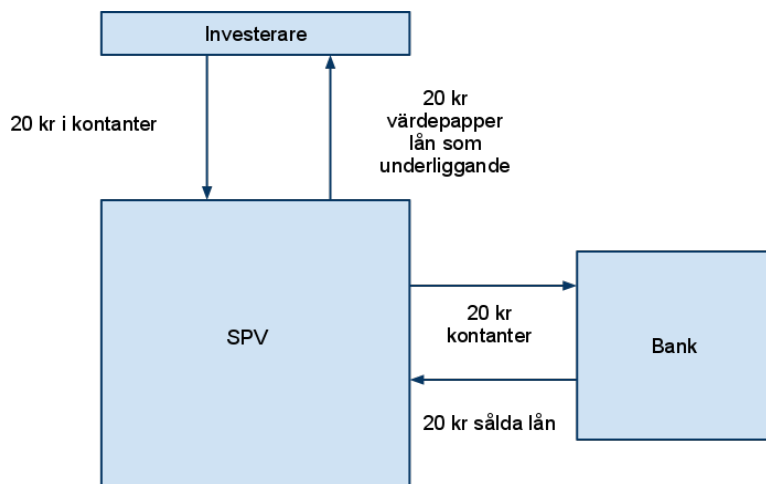
Fiktiv balansräkning SPV

Tillgångar		Skulder och Eget kapital	
Lån	20	Värdepapper med lån som underliggande	20

Fiktiv balansräkning Bank (efter värdepapperisering)

Lån	82	Insättningar	68
minus avsättningar	2	Eget kapital	12
Totala tillgångar	80	Totala skulder	80

	Före värdepapperisering	Efter värdepapperisering
Totala riskvägda tillgångar	100	80
Primärkapital	12	12
Totalt kapital	14	14
Primärkapitalets Riskbaserade kapitalkrav	12 %	15 %
Totalt riskbaserat kapitalkrav	14 %	17,5 %

3.1.10 Sammanfattning av tidigare forskning

Forskare	Modell/Antaganden	Resultat
Merton (1977)	Insättningsgaranti som köpoption	När risken i insättningsgarantin underprissats kommer värdemaximerande banker att öka optionsvärdet genom ökat risktagande
Kareken och Wallace (1978)	Perfekta marknader, state-preference modell	Utan insättningsgarantin hade banker inte gått i konkurs. Med en fast premie för insättningsgarantin skapas incitament för bankerna att hålla en så riskfylld portfölj som regleringen tillåter. Kapitalkrav i sig själv minskar inte risken för konkurs
Koehn och Santomero (1980)	Portföljmodell värdemaximerande banker under inkompleta marknader	Kapitalkrav i sig själv inte är tillräckligt för att garantera en sänkning av risknivån utan det krävs ytterligare reglering av bankens tillgångar.
Kim och Santomero (1988)	Ökad tillgångsrisk blir substitut för belåning och bankerna kringgår genom detta regleringens syftet.	Kapitaltäckningskrav kan leda till ökad konkursrisk
Furlong och Keeley (1989)	Optionsvärdet av insättningsgarantin i en state-preference modell	Risk-neutrala och värdemaximerande banker kommer minska sin riskexponering vid högre kapitalkrav.
Keeley och Furlong (1990)	Optionsvärdet av insättningsgarantin i en state-preference modell	Bankerna väljer att ta in mer kapital istället för att minska utlåningen när de försöker uppnå ett högre kapitaltäckningskrav
Gennotte och Pyle (1990)	Liknande ramverk av modeller som Keeley och Furlong men antar att bankerna inte är begränsade till låneportföljer med NPV $\neq$ 0	Belåningsgraden minskar vilket leder till minskad risk för konkurs, men även ökad tillgångsrisk. Om risken för konkurs ökar beror på vilken av dessa effekter som är starkast.
Rochet (1992)	Begränsad skyldighet för banker på grund av insättningsgarantin	Banker med begränsat kapital väljer en mindre riskfylld portfölj
Shrieves och Dahl (1992)	Andra effekter påverkar risktagandet. Exempelvis ägarnas och ledningens incitament att begränsa risktagandet spelar en roll	Positivt samband mellan förändringar i risk och kapital
Jacques och Nigro (1997)	Studerar sambandet mellan bankkapital, riskbaserade kapitalkrav och portföljrisk	Riskvägda-kapitalkrav höjer ökar kapitaliseringen och samtidigt sänker portföljrisken

Tabell 3.1 – Sammanställning av teorier och resultat

4. Baselackorden

Kapitel beskriver Baselackordens uppbyggnad. Detta för att skapa en förståelse för hur den faktiska regleringen ser ut. Grundläggande kunskap kring Baselackorden är viktigt att ha för den fortsatta diskussionen

---

4.1 Baselkommittén - Bakgrund och uppgift

Kommitténs mål är att förbättra förståelsen för tillsynsfrågor och att förbättra kvaliteten i tillsynen av banker. Mot målet arbetar de inom tre områden; informationsutbyte angående lokala övervakningsarrangemang, förbättringar av effektiviteten hos olika regleringstekniker och ställer krav på mängden övervakning som krävs inom specifika områden. De har inte något mandat att stifta lagar utan kommer endast med rekommendationer vad gäller lagstiftning till sina medlemsländer. *Basel Committee of Banking Supervision* sammanträdde för första gången år 1975 och började då lägga grunden för hur ett internationellt samarbete för bankreglering skulle fungera. Under 70- och 80-talen började internationella banker konkurrera med varandra på nya sätt.

Det blev då uppenbart att banker från olika länder lydde under väldigt olika regler för hur mycket kapital de var tvungna att hålla. De lokala regelverken skilde sig åt på många sätt. Inte bara i mängden kapital som krävdes, utan även vad som räknades som kapital. Bankerna arbetade samtidigt snabbt med att sänka andelen eget kapital på sina balansräkningar för att öka sitt resultat över eget kapital. Kontrollorganen såg stora risker med detta och såg en internationell reglering som den bästa lösningen. Detta resulterade i det första Baselackordet som presenterades år 1988.⁶¹

---

⁶¹ Bank of International Settlements. (August 2009). History of the Basel Committee and its Membership

4.2 Basel I

Målen med Basel I var att skapa ett homogent regelverk för hur mycket kapital bankerna var tvungna att hålla och samtidigt ge internationella banker möjlighet att konkurrera på lika villkor. Kapitäläckning är mängden kapital banken måste hålla i förhållande till sina riskvägda tillgångar. Anledningen till att Baselkommittén vill reglera detta är för att säkerställa att bankens soliditet är tillräckligt hög för att täcka förluster som drabbar banken.⁶²

Basel I delar upp kapitalet i två delar: primärkapital och supplementärkapital. Summan av dessa två kallas för kapitalbasen. Kravet som Basel I ställde var att bankerna skulle hålla en mängd primärkapital som motsvarade minst fyra procent av dess riskvägda tillgångar och hälften av kapitalbasen. Det krävdes också att summan av primärkapitalet och supplementärkapitalet motsvarade åtta procent av de totala riskvägda tillgångarna.⁶³

Det som får räknas in i bankens primärkapital är aktiekapital och balanserade vinstmedel, med avdrag för goodwill.⁶⁴ Supplementärkapital inkluderar kapital som inte uppfyller dessa krav. Exempelvis ingår dolda reserver, avsättningar för förlustrisker, olika typer av hybridinstrument samt företagslån.⁶⁵

---

⁶² Bank of International Settlements. (August 2009)

⁶³ Gleeson. (2010)

⁶⁴ Urban Funered, *Bankernas risktagande*, Lund: studentlitteratur, 1994

⁶⁵ Ibid sid 58

Systemet bygger på fem tillgångsklasser med olika viktningar.⁶⁶ Förenklat kan dessa klasser beskrivas enligt följande: Fodringar på stater, centralbanker samt likvida medel, anses vara så säkra att de ges noll procent viktning och påverkar sedermera inte hur mycket kapital banken behöver hålla. Fodringar på offentlig sektor ges mellan noll och 50 procent. Lån mellan större banker 20 procent. Bostadslån med säkerhet 50 procent och slutligen klassades lån till företag och privatpersoner till 100 procent.⁶⁷

4.3 Basel II

Under 1990-talet kom det finansiella systemet under hård press. Den enkelheten som hade eftersträvat vid utvecklandet av Basel I och som ledde till att bara fem tillgångsklasser användes hade en uppenbar svaghet. Risker inom de olika segmenten var låsta och bankerna kunde därför söka högre avkastning i högrisksegment inom tillgångsklasserna utan att det påverkade kapitalkraven. Förslaget var klart år 2004. Basel II är indelat i tre pelare som behandlar olika delar av bankens verksamhet och risker.⁶⁸

Räkneexempel 4.1

En fiktiv bank håller enbart en tillgång i form av ett företagslån på 100 miljoner så faller det inom den högsta riskklassen och räknas till 100 %. Bankens kapitalbas måste därför uppgå till $8\% \cdot 100 \text{ miljoner} = \text{åtta miljoner}$. Minst fyra av dessa åtta miljoner måste vara primärkapital och resterande tillåts vara supplementärkapital.

⁶⁶ Gleeson (2010)

⁶⁷ Bank of International Settlements. (1998). International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards Basel: BIS

⁶⁸ Gleeson. (2010)

Pelare I behandlar kapitaltäckningskrav för kreditrisk, marknadsrisk och operativ risk.⁶⁹ Kapitalkravet för de tre olika riskområdena räknas ut genom att lägga ihop dess olika delar.

Kapitalkrav för kreditrisk + Kapitalkrav för marknadsrisk + Kapitalkrav för operativ risk = Kapitalkrav för pelare I

operativ risk = kapitalkrav för pelare I

Pelare II behandlar tillsyn och bedömning av risk. Den ställer krav på bedömning av den enskilda bankens övergripande riskprofil och riskhanteringsförmåga.⁷⁰ Även bankernas förmåga att bedöma sin egen kapitaltäckning skall kontrolleras och utvärderas. Denna bedömning kan komma att påverka kapitalkravet. Finansinspektionen har alltså mandat att höja bankens kapitalkrav om banken har en speciellt hög riskprofil som inte avspeglas i kapitaltäckningskravet under pelare I eller om riskhanteringsförmågan inte lever upp till kraven.⁷¹

Kapitalkrav för pelare I + kapitalkrav för pelare II = totalt kapitalkrav

kapitalkrav för pelare I + kapitalkrav för pelare II = totalt kapitalkrav

Pelare III behandlar krav på information och genomlysning. Här regleras kraven på vilken information bankerna löpande måste dela med sig av till allmänheten rörande risker, riskhantering och kapital.⁷² Då uppsatsens kärnområde är kapitalkrav är pelare I mest relevant och därför följer nu en redogörelse i detalj kring pelaren.

4.4 Kapitaltäckningskrav under Basel II

Pelare I reglerar det kapitalkrav som krävs för kreditrisk, marknadsrisk och operativ risk. Den bygger liksom Basel I på en kvantitativ begränsning. Pelare I reglerar i stora drag samma saker som Basel I och kan för enkelhetens skull ses om en uppdaterad variant av det ursprungliga regelverket. Kapitalbasen måste fortfarande uppgå till åtta procent av de riskvägda tillgångarna. En stor förändring är dock vilka nya sätt bankerna tillåts riskvikta sina tillgångar.⁷³

⁶⁹ Gleeson. (2010)

⁷⁰ Finansinspektionen. (2002). Riskmätning och kapitalkrav

⁷¹ Ibid

⁷² Gleeson. (2010)

⁷³ Ibid

Möjligheten att använda interna metoder för att beräkna viktningarna för bankens tillgångar är en stor förändring mot tidigare regelverk. Kapitalkrav innebär att banken ifråga måste hålla en kapitalbas bestående av primärkapital och supplementärkapital som uppgår till åtta procent av de riskvägda tillgångarna. För att kapitalet skall uppfylla kraven för primärkapital krävs att följande kriterier är uppfyllda.⁷⁴

- Kapitalet skall kunna absorbera förluster
- Kapitalet ska vara permanent.
- Kapitalet ska vara kvalificerat för återbetalning vid likvidation
- Kapitalet ska sakna krav på utdelning

Kapital som inte uppfyller kraven för primärkapital kan dock fortfarande kvalificeras som supplementärkapital då kriterierna för dessa är mindre strikta. Supplementärkapital inkluderar subordinerat kapital men uppfyller inte de kraven angående uteblivet krav på utdelning och behöver inte heller vara permanent.⁷⁵

4.4.1 Kreditrisk

Kreditrisken är en fundamental del i bankers verksamhet och att kunna bedöma och prissätta den på ett korrekt sätt är en av bankens viktigaste uppgifter. Det finns många typer av kreditrisk. Den mest uppenbara är vid ett vanligt banklån då banken har en kreditrisk mot låntagaren. Kapitaltäckningen skall då säkerställa att soliditeten är tillräckligt hög för att täcka eventuella kreditförluster.

Basel II tillåter tre olika metoder för beräkningen av kreditrisk. Dessa är: **schablonmetoden**, den interna riskklassificeringsmetoden (**IRK**) och den avancerade interna riskklassificeringsmetoden (**Avancerad-IRK**).⁷⁶

---

⁷⁴ Gleeson. (2010)

⁷⁵ Ibid

⁷⁶ Finansinspektionen. (2007). Att mäta kreditrisk – erfarenheter från Basel 2

4.4.1.1 Schablonmetoden

Schablonmetoden använder sig av standardiserade riskklasser som bankerna inte själva kan påverka utan som regleras av myndigheterna⁷⁷ Metoden innehåller nu 15 riskklasser, vilket är 10 fler än Basel I. Nytt är också att kapitalkravet för företagskrediter är riskberoende och ges en viktning mellan 50 och 150 procent beroende på företagets risk.⁷⁸

4.4.1.2 Intern riskklassificeringsmetod

Räkneexempel 4.2

En fiktiv bank innehar enbart en tillgång i form av ett företagslån på 100 miljoner. Lånet faller inom den högsta riskklassen och räknas därför till 150 %. Bankens kapitalbas måste därför uppgå till $8 \% * 150 \text{ miljoner} = \text{tolv miljoner}$. Minst 6 de 12 miljonerna måste vara primärkapital och resten supplementärkapital.

Den interna riskklassificeringsmetoden är tillgänglig först efter att banken sökt och fått tillstånd från Finansinspektionen. Tillståndet tillåter att banken använder en internt utvecklad metod för att på ett noggrannare sätt beräkna kreditrisk.⁷⁹ Då riskbedömningen blir mer skraddarsydd för varje enskild kredit finns det rum för bankerna att sänka sina kapitalkrav genom att använda denna metod. Denna möjlighet är tänkt som en morot till bankerna att utveckla sina interna metoder för kreditriskbedömning och på så sätt få en bättre intern kontroll.⁸⁰ Den avancerade interna riskklassificeringsmetoden är en vidareutveckling av den interna riskklassificeringsmetoden och innebär att banken använder mer avancerade metoder för att beräkna riskviktningen.

4.4.2 Marknadsrisk

Marknadsrisk är den typen av risk som kan härledas till förändringar i priser på tillgångar. Exempelvis aktiekurser, valutor, räntor och råvaror.⁸¹ När Basel I presenterades år 1988 bestod bankernas huvudtillgångar till stor del av krediter. Därför behandlades ursprungligen bara kreditrisk i det första Baselackordet. Men på grund av att bankernas verksamhet expanderade med affärer som inte var krediter gjordes ett tillägg till ackordet år 1996.⁸²

⁷⁷ Finansinspektionens hemsida, Kreditrisk - Schablonmetoden

⁷⁸ Finansinspektionens hemsida, Intern riskklassificeringsmetod

⁷⁹ Ibid

⁸⁰ Finansutskottets betänkande 2006/07 : FiU7, Nya kapitaltäckningsregler (prop. 2006/07:5)

⁸¹ Gleeson. (2010)

⁸² Ibid

4.4.3 Operativ risk

Operativa risker kan ha flera olika former. Exempelvis naturkatastrofer förluster som beror på mänskliga misstag, felaktiga system eller att banken misslyckats med att skapa korrekta processer.⁸³⁸⁴ För att mäta dessa risker finns i dagsläget tre metoder; basmetoden, schablonmetoden och internmetoden.

Basmetoden är grundregeln och den används av företag som inte begärt tillstånd att använda någon av de andra två metoderna. I basmetoden beräknas kapitalkravet för operativ risk som 15% av rörelseintäkterna. Schablonmetoden utgår från basmetoden men man tar hänsyn till att alla typer av finansiell verksamhet inte har samma operativa risk och man har därför skapat åtta affärsområden.⁸⁵ Företaget måste sedan redovisa sin verksamhet utifrån dessa affärsområden.

Den operativa risken utgår fortfarande från rörelseintäkterna men beräknas nu på varje enskilt affärsområde. De olika affärsområdena har sedan olika procentsatser mellan 12 och 18 procent.⁸⁶ Slutligen finns det möjlighet för företag att ansöka om att använda en intern riskmättningsmetod. Det innebär att företaget kan använda en egenutvecklad metod för att mäta operativ risk sedan den godkänts av FI.⁸⁷

4.5 Basel III

Finansbranschen har utvecklats mycket sedan det ursprungliga Baselackordet presenterades år 1988. Det är därför inte helt oväntat att Baselkommittén framhäver att målet med Basel III är att öka banksektorns motståndskraft mot chocker från finansiell och ekonomisk stress och genom detta minska risken för att den finansiella ekonomin påverkar den reella. Kommittén vill även öka transparensen och riskhanteringen hos bankerna.⁸⁸ I rapporten lägger också kommittén fram sin åsikt om varför finanskrisen blev så allvarlig, nämligen att bankernas belåning på och utanför balansräkningarna var för hög samtidigt som kvalitén på kapitalbasen var för låg. För att motverka framtida kriser har kommittén uppdaterat regelverket med en hel del nyheter. Dessa nyheter inkluderar striktare regler för kapitalbasen, framåtblickande reserveringar, likviditetsbuffertar och belåningsbegränsningar⁸⁹

---

⁸³ Moosa, I.A. (2008). Quantification of Operational Risk under Basel II: The Good, Bad and Ugly

⁸⁴ Finansinspektionens hemsida Operativ risk

⁸⁵ Ibid

⁸⁶ Gleeson. (2010)

⁸⁷ Finansinspektionens hemsida Operativ risk

⁸⁸ Basel Committee (December 2010)

Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems

⁸⁹ Ibid

4.5.1 Kapitalbasen

För att höja kvalitén på kapitalbasen och underlätta jämförelsen mellan banker och analyser av bankernas situation skall den dominerande parten av primärkapitalet bestå av aktiekapital och balanserade vinstmedel. Åtstramningar för hur den resterande delen får vara uppbyggd införs också. Kravet att åtta procent av de riskvägda tillgångarna skall bestå av kapitalbasen ligger kvar. Definitionen av vad som får räknas som kapital blir striktare.

Som nämnts har kraven höjts för att kapital skall få klassas som primärkapital men även mängden primärkapital höjs från 4 till 6 procent.

För att ytterligare höja kvalitén och se till att kapitalet kan användas för att täcka förluster införs också en regel som säger att 4,5 procent av de riskvägda tillgångarna måste bestå av primärkapital⁹⁰

4.5.2 Konserveringsbuffertar

Nytt för Basel III är införandet av krav på konserveringsbuffertar. Dessa tvingar bankerna att bygga upp buffertar under perioder av stabila ekonomiska förhållanden för att kunna använda dessa för att täcka förluster och på så vis undvika att hamna i en situation där man inte klarar av att möta kapitaltäckningskraven. Det finns även krav på att bankerna skall bygga upp kapitalbuffertarna efter att de minskat. Reglerna kräver att bankerna håller en buffert på 2,5 % primärkapital utöver kapitalkravet. Det är inte en direkt höjning av kapitaltäckningskravet utan en funktion som begränsar bankens utdelning ju mer bufferten minskar. Dessa åtgärder inkluderar bland annat utebliven utdelning och indragna bonusutbetalningar.⁹¹

4.5.3 Kontracykliska buffertar

Kommittén fastslår att på grund av kreditmarknadens cykliska natur kan förluster inom banksektorn bli extremt stora efter en kraftig kreditexpansion. Dessa kraftiga nedgångar är så allvarliga att de riskerar att skapa nedåtgående spiraler som påverkar den reella ekonomin. De kontracykliska buffertarna är tänkta att speciellt motverka dessa kraftiga nedgångar utan att påverka uppgångar. De fungerar på så sätt att lokala regleringsorgan skall höja kravet på konserveringsbuffertar under perioder som man anser vara under systematisk stress.⁹²

4.5.4 Likviditetkrav

Ytterligare nyheter i Basel III är införandet av ett likviditetskrav. Detta för att bankerna skall vara väl rustade vid en tillfällig upptorkning av kapitalmarknaden liknande den som inträffade år 2008. Kravet är att bankerna måste hålla så mycket likvida medel att de kan klara av 30 dagars "stress scenario". Stress scenariot är beskrivet som en situation där banken får ett signifikant nedgraderat kreditbetyg och delvis förlust av insatta medel.⁹³

---

⁹⁰ Basel Committee (December 2010)

Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems

⁹¹ Ibid

⁹² Ibid

⁹³ Ibid

4.5.5 Leverage ratio

I förslaget till Basel III finns ytterligare ett sätt att begränsa bankernas risktagande. Det nya tillägget kallas *leverage ratio* och är tänkt att förhindra hög belåning hos bankerna. Det är ett komplement till kapitaltäckningskrav och tänkt att försvåra att banker konstruerar strukturerade produkter som kvalificerar sig för lägre kapitaltäckning under nuvarande reglering. *Leverage ratio* beräknas genom att dividera primärkapitalet med totala justerade tillgångar. Till skillnad från de riskjusterade kapitalkraven under Basel II tar *leverage ratio* inte någon hänsyn till tillgångarnas risk.

5. Forskning kring Baselackorden

Kapitlet diskuterar specifik forskning som rör Baselackorden och kapitaltäckning. Kapitaltäckningskraven är en stor och viktig del av Baselackorden. Därför blir det naturligt att diskutera kapitaltäckning inom ramen för Baselackorden.

5.1 Procyklialitet

En problematik som ibland lyfts fram när man diskuterar Basel II är den så kallade procyklialiteten – konjunkturförstärkande effekter hos regelverket. I kommande avsnitt redogörs för hur procyklialitet uppkommer, vad Basel II missar och vad som föreslås hos Basel III för att motverka problemet.

5.1.1 Procyklialitet hos Basel II

Repullo och Suarez studerar detta fenomen och hävdar att banker i Basel II räknar med att förändringar i förtjänster och den ekonomiska cykeln påverkar deras möjligheter att låna och därför bygger upp en kapitalbuffert. Författarna slår fast att regleringarna under Basel II och dessa kapitaltäckningsregler får banker att reagera procykliskt istället för kontracykliskt.

Det vill säga de blir konjunkturförstärkande och trots att Basel II ställer högre krav på kapitaltäckning så är ökningen av bankernas kapitalbuffertar otillräckliga för att motverka en nedgång i tillgången på kapital under lågkonjunkturer.⁹⁴ En lättare förklaring lyfts fram av Drumond i sitt arbete där hon förklarar cykikaliteten med att om bankerna nedgraderas av ratinginstitut under en ekonomisk nedgång kommer deras kapitalkrav att öka. När kapitalkraven ökar kommer det bli dyrt och svårt för bankerna att få tag på externt kapital i svåra tider. Det är dessa samrörelser mellan bankernas kapitalkrav och konjunkturen som får bankerna att minska sin utlåning och vidare späda på nedgången. Även Basel I har vissa procykliska tendenser men dessa förvärras i och med Basel II:s föreskrifter för uträkning av IRK med måtten PD (Probability of Default) och LGD (Loss Given Default). Dessa mått ökar ju i lågkonjunkturer och för alltså med sig lägre investerings- och låneverksamhet hos bankerna som istället försöker minimera sina risker. För att dessa procykliska effekter ska uppstå krävs att två kriterier uppfylls. Det första är att vissa banker har svårigheter att förbättra sin kapitalbuffert genom ökning av eget kapital och därför hänvisas till att strama åt låneverksamheten. Då särskilt till med högre riskbild såsom ungdomar och andra personer med låg inkomst. Det andra kriteriet är att låntagarna måste ha svårigheter att hitta annan källa att låna från.⁹⁵

Repullo och Suarez antar att bankerna inte har tillgång till att öka sitt egna kapital och att låntagarna är beroende av endast en bank för att få lån. De baserar arbetet på teorier som att det finns en "*lock-in-effekt*" för kunderna eftersom det kan vara kostsamt att byta bank då det finns ett "*lemon-problem*" hos bankerna. De talar också om att det finns en informationsasymmetri vad gäller svårigheterna för bankerna att få in mer externt kapital.⁹⁶

---

⁹⁴ Repullo, R., & Suarez, J. (2008). The Procyclical Effects of Basel II.

⁹⁵ Drumond (2009) Bank Capital Requirements, Business Cycle Fluctuations and The Basel Accords: A Synthesis, Universidade do Porto

⁹⁶ Ibid

5.1.2 Procyklikalitet hos Basel III

De tidigare nämnda problemen med att bankerna i en ekonomisk nedgång måste hålla mer kapital och i en uppgång mindre verkar ha kommit upp på agendan i och med att diskussioner nu förs angående hur Basel III ska minska procyklikaliteten. EU-kommissionen identifierar två sätt att hantera procyklikaliteten. Det första sättet är att eventuellt minska de konjunkturförstärkande effekterna i kapitaltäckningsreglerna genom att ändra PD-måtten genom den ekonomiska cykeln. Det andra sättet skulle vara genom att bygga in ett kontracykliskt verktyg i regelverket. Baselkommittén lyfter också fram andra sätt att bemästra problematiken. De föreslår att bankerna i alla tider måste hålla en kapitalbuffert som ligger ovanför kapitalkravet "*capital conservation range*". Man föreslår också att bankerna ska föra en verksamhet mer inriktad på att ta hänsyn till "*expected loss*". Slutligen lyfter man fram möjligheten att få bankerna att genom IRK-metoden använda det PD-mått som, har högst medelvärde av alla riskklasser när man gör sina beräkningar.⁹⁷

5.2 Prissättning av risk under Basel II

Under Basel II har riskklasser en större betydelse och därför finns det en möjlighet att risk har prissatts högre under Basel II. Styckena nedan diskuterar hur det striktare riskperspektivet hos Basel II påverkar låntagare med högre risk.

5.2.1 Mindre och medelstora företag under Basel II

En problematik som ibland lyfts fram av forskare på området är att mindre och medelstora företag skulle missgynnas av Basel II. Detta för att de som av en anledning av bland annat sin mindre storlek ofta bär med sig större risker än stora företag och därför också får betala en högre ränta. I ett pressmeddelande från riksbanken från år 2004 hävdar den dåvarande vice riksbankschefen Kristina Persson istället att de små och medelstora företagen rentav kan gynnas av Basel II och till och med uppnå större lånemöjligheter. Hon pekar på två punkter av reglerna som särskilt skulle gynna mindre och medelstora företag:

- "Lån på summor upp till 1 miljon euro till ett litet företag åsätts endast 75 procent av kapitalkravet för ett motsvarande lån till ett större företag."⁹⁸
- "Långivning till företag med högst 50 miljoner euro i årsförsäljning åsätts också lägre kapitalkrav än motsvarande lån till större företag."⁹⁹

Något annat som Persson också lyfter fram som förmånligt för de mindre och medelstora företagen är att bankerna vid riskbedömning ofta kan komplettera dessa med icke-mätbara faktorer såsom till exempel ledningens kompetens. Vidare argumenteras det för att när bankerna lånar ut till mindre och medelstora företag uppnår man en större riskspridning om dessa företag verkar i olika branscher och områden. Med större bolag är det inte lika lätt att uppnå den spridningen.¹⁰⁰

⁹⁷ Basel Committee consultation document (2009) - Strengthening the resilience of the banking sector

⁹⁸ Persson, K., (2004:09). Mindre och medelstora företag missgynnas ej av Basel II

⁹⁹ Ibid

¹⁰⁰ Ibid

5.2.2 Prissättning av risk vid ofullständig konkurrens

Vi fortsätter på temat kring hur kreditgivningen har påverkats av Basel II. David Ruthenberg och Yoram Landskroner kommer år 2008 i sin artikel "Loan Pricing under Basel II in an imperfectly competitive banking market" fram till att låntagare med låg risk får lägre ränta hos större banker som oftast använder sig av IRK metoden. De menar också att låntagare med högre riskprofil istället tjänar på att vända sig till mindre banker som oftast använder schablonmetoden. Det är viktigt att förstå att artikeln utgår från ett scenario där bankmarknaden inte har fullständig konkurrens och i det här fallet marknaden i Israel. Författarna nämner i sin artikel att bankerna åtnjuter lägre kapitaltäckningskrav under IRK metoden än under schablonmetoden. Vidare nämner författarna att de flesta europeiska länder har en bankmarknad som karaktäriseras av en ofullständig konkurrensbild. Ruthenberg och Landskroner har utarbetat en prissättningsmodell och med hjälp av regressionsanalys prövar man huruvida det är så att en viss metod är bättre än någon annan för en viss kund på en marknad med ofullständig konkurrens. Man kommer alltså fram till att större banker i större utsträckning väljer att använda IRK metoden och att mindre banker i större utsträckning använder sig av schablonmetoden. Företagsklienter med låg risk dras till de större bankerna och åtnjuter där lägre ränta och företagsklienter med hög risk dras till mindre banker med schablonmetoden. Det visar sig också att de flesta privatlåntagare får lägre ränta hos banker som använder IRK-metoden.¹⁰¹

5.2.3 Prissättning av risk vid fullständig konkurrens

Repullo och Suarez kommer fram till ungefär samma resultat som Ruthenberg och Landskroner. Alltså att firmor med lägre risk får lägre ränta hos banker som använder IRB-metoden medan företag med hög risk åtminstone inte ökar sina räntekostnader när de lånar från banker som använder standardmetoden¹⁰²

Skillnaden mellan Repullo & Suarez forskning och Ruthenbergs och Landskroners forskning är att Repullos och Suarez undersökning utspelar sig på en marknad med fullständig konkurrens.

5.3 Effekter av Basel III

Basel III är fortfarande inte implementerat och av förklarliga skäl är därför forskningen på de eventuella effekterna av förslaget till viss del spekulativt. I följande avsnitt redogörs kring en del möjliga effekter av Basel III som forskarkåren i dagsläget diskuterar.

---

¹⁰¹ D Ruthenberg, Y Landskroner (2008) Loan Pricing under Basel II in an imperfectly competitive banking market, *Journal of Banking and Finance* vol 32

¹⁰² Repullo, F., Suarez, J. (2004). Loan Pricing under Basel capital requirements. *Journal of Financial Intermediation*, 13(4)

5.3.1 Kritik

En del kritik har lyfts fram från lekmäns sida. Kritiken har varit av bred karaktär och man har ifrågasatt bland annat själva begreppet "riskmätning". I en artikel publicerad i Management Accounting Research ger Gunnar Wahlström år 2009 en mer nyanserad bild av regelverket genom att intervjua bankmän vid 25 svenska banker som är insatta i regelverken. Bland den vanligaste positiva kritiken vad gäller Basel II har varit att riskmätning ligger bankerna nära hjärtat och att det finns stora fördelar med att riskmätning nu åter hamnar högt på agendan.¹⁰³ Bankernas utvecklande av egna riskmätningssystem har gynnat bankerna genom att de genom påtryckningar av regelverken blivit mer effektiva och mäter risk mycket bättre¹⁰⁴. Vad gäller den negativa kritiken har den främst handlat om att dessa teoretiska riskmätningssystem fungerar tveksamt i praktiken. Man menar också att Basel II bättre tar hänsyn till att finansmarknaden utvecklat en rad innovativa och nya instrument de senaste åren och tänker då främst på expansionen av värdepapperisering. Vidare sammanfattar Wahlström kritiken med Basel II enligt följande:¹⁰⁵

Positiv kritik:

- Basel II är mer uppdaterad och mer anpassad för dagens finansmarknad
- Mer individualiserad riskmätning och möjlighet för bankerna att ta fram egna metoder
- Uppmuntrar till mer effektiva interna system och mer effektiv riskkontroll

Negativ kritik:

- Kunskapsgap inom organisation vad gäller expertis om regelverken
- Riskmätningssystemen har svårigheter att fungera i praktiken
- Basel II är vagt formulerad och öppnar för många olika tolkningar
- Resursintensivt och kostsamt
- Ofördelaktigt för decentraliserade organisationer då regelverket uppmuntrar till beslutsfattande på central nivå

5.3.2 Basel III - Troliga effekter hos banker

Peter Went hävdar i sin forskning att Basel III till skillnad mot de två förra reglerna tar mer hänsyn till systematisk risk och att det finns globala samband vad gäller risk. Att Basel III har det perspektivet har att göra med att regelverket uppstod ur den finansiella krisen 2008. Som ett resultat av införandet av Basel III hävdar Went att bankerna kommer vara tvungna att öka mängden likvida tillgångar med låg avkastning på deras balansräkning genom att avyttra mindre likvida tillgångar med hög avkastning.¹⁰⁶

---

¹⁰³ Wahlström, G. (2009). Risk management versus operational action: Basel II in a Swedish context, *Management Accounting Research*, 20(1)

¹⁰⁴ Ibid

¹⁰⁵ Ibid

¹⁰⁶ Went, P. (2010). Basel III Accord: Where do we go from here

Resultatet av detta skulle då bli minskad vinst. Detta leder självklart till minskad lönsamhet för både individuella banker men också för hela banksektorn i stort. Ett andra resultat av Basel III kommer enligt Went att bli att bankerna för att uppnå kapitalkraven troligen kommer försöka få in mer kapital genom att ge ut nya typer av finansiella instrument och återköp av instrument som på grund av de nya reglerna inte fyller sin funktion. Utöver nya finansiella instrument eller emissioner så kan bankerna också få in kapital genom att minska utdelningarna till aktieägarna.

En tredje konsekvens som Went ser med Basel III vad gäller banker är att de för att uppnå högre kapitalkrav kan komma att minska sin exponering mot högre riskvikter. Detta kommer enligt Went att minska banksektorns möjligheter att effektivt förmedla krediter. Vidare ser författaren att risken för stor kredittillväxt hos bankerna som kan komma att leda till bubblor minskar genom den kontracykliska kapitalbufferten som införs med Basel III. Eftersom det finns en hel del aspekter av Basel III och många förändringar som skall införas så har man en ganska lång tid på sig att implementera reglerna. I och med att tidsramen är stor så kommer stabiliteten i ekonomin efter finanskrisen att ha hunnit bli bättre och kostnader för statlig *bail out* att vara diskonterade och bankernas kapitalkostnader att gå ner. När kapitalkostnaderna minskar kommer det även att reflekteras i lägre kreditkostnader. Basel III kommer enligt Went också att innebära att statliga kapitalinjektioner i banksektorn kommer att bli mindre vanliga. Det kommer i sin tur att minska sektorns rikspremium eftersom den potentiella bördan av fler storskaliga statliga injektioner kommer att minska. Went fortsätter med att fråga sig huruvida de positiva effekterna av minskat riskpremier väger upp nackdelarna med ökade kostnader för eget kapital, lägre hävstång och lägre lönsamhet, och påstår att det är något vi måste vänta med för att se.¹⁰⁷

---

¹⁰⁷ Went, (2010)

6. Empiri

Inledning

Metod

Teori

Baselackorden

Forskning
Baselackorden

Empiri

Analys

Slutsats

Kapitlet bygger på intervjuer utförda med en rad ämbetsmän som har insikt i bankreglering och arbetet med kapitalkrav. Respondenternas svar kring olika aspekter av reglering sammanställs i kapitlet

---

6.1 Intervjuerna i referat

I kapitel tre, fyra och fem har de teoretiska referensramarna, tidigare studier samt Baselackorden behandlats. Fokus har legat på reglering av bankverksamhet, insättningsgarantier och *moral hazard*, kapitaltäckningskrav och dess effekter på risktagande. Nedan följer ett sammandrag av de diskussioner som fördes under intervjusamtalen och respondenternas syn inom dessa ämnesområden. Detta syftar till att klargöra hur väl teorierna stämmer överens med respondenternas verklighet.

Respondenterna och deras roll presenteras närmare i Bilaga 1

T

6.1.1 Reglering av bankverksamhet

Alla respondenter är eniga om att reglering av banker är något som behövs för samhällets bästa. Detta då de har stor betydelse för det finansiella systemet och för att problem hos banker snabbt fortplantar sig till den reala ekonomin. **Jonas Niemeyer på Riksbanken** säger följande: Banker har negativa externa effekter på samhällsekonomin när man får en kris. Banker tar med stor sannolikhet större risker än vad som är samhällsekonomiskt effektivt om man inte reglerar dem. De är också genuint instabila eftersom man har inlåning på kort sikt och utlåning på lång sikt och banker är extremt viktiga för samhällsekonomin. Fallerar en bank riskerar det att också skada hela det finansiella systemet med stora ekonomiska kostnader som följd. **Aino Bunge på Finansinspektionen** lyfter också fram att förekomsten av statliga garantier, både explicita som insättningsgaranti och implicita vad gäller större banker, gör att de inte fullt ut behöver ta kostnaden för de risker de tar. Finanskrisen visar att risken finns att notan hamnar hos skattebetalarna.

Enigheten är alltså stor vad gäller nyttan med reglering av bankverksamhet. Dock lyfter flera respondenter fram att man kan ha synpunkter på detaljnivån och komplexiteten i regleringarna. **Jan Palmqvist på Deloitte** menar att regleringar behövs men att man alltid kan diskutera omfattningen. **Jens Magnusson på Swedbank Sjuhärad** menar att det finns risk att om regleringar blir för omfattande så upplever människor en falsk säkerhet och menar att utformningen av regelverket är viktigt.

Han tar upp exemplet med *Lehman Brothers* som faktiskt inte bröt mot några regler och hade alldeles utmärkt kapitaltäckningsgrad och AAA-rating innan de gick omkull. Där ser **Magnusson** en möjlighet att reglering kan ha bidragit till fallissemanget eftersom man trodde att så länge man följde reglerna så var det ingen fara. Samtidigt inser **Magnusson** att utan regleringar skulle vissa banker ta större risker, men han menar att regelverk kan vara ett tveeggat svärd.

Johan Hansing på Svenska Bankföreningen förstår att små banker kan ha svårt för regleringar eftersom de inte kan anses vara systemviktiga för den svenska finansiella stabiliteten. Dock menar han att även dessa små banker är viktiga ur ett kundperspektiv och att man som konsument ska känna sig trygg när man placerar sina sparpengar. På så sätt är ju banker viktigare än många andra typer av företag. **Pia Evertsson på Nordea** lyfter fram en annan aspekt av regleringar och säger att det alltid finns en risk att till exempel Baselregleringarna med alla dess komplement på EU-nivå blir allt för omfattande och komplicerade. Risken är att ingen till slut kommer att ha full kontroll över regleringarna. Det finns också en risk i att regleringarna blir mer och mer internationella och att man flyttar möjligheten att påverka från nationell nivå till EU-nivå.

6.1.2 Statlig insättningsgaranti och risktagande

Det har i forskningen talats om nyttan med statlig insättningsgaranti, men också om riskerna med att flytta kostnader för risktagande från bankerna till staten. **Hansing** förklarar att insättningsgarantin är ett väldigt enkelt sätt att få en förstärkning av den finansiella stabiliteten och förhindra till exempel *bank runs*. Att banker tar större risker på grund av insättningsgarantin ser man framförallt på de banker som får problem, menar **Niemeyer**. Han tror dock inte att det är ett stort problem i normalfallet då insättningsgarantin inte är det som i grund och botten styr en banks verksamhet.

Det som styr är avkastningen till aktieägarna, menar han. Om man däremot har en bank som är nära fallissemang och som spekulerar genom att ha höga inlåningsräntor för att attrahera kapital och sedan satsar kapitalet genom högre risker i utlåningen kan man få problem. Detta har man sett historiskt när banker som varit nära att falla använt sig av metoden och spekulerar med insättningsgarantin som säkerhet.

Niemeyer anser att det ytterligare är ett motiv till att bankerna behöver regleras. Det är inget stort problem men man har ändå sett att det blivit problem i banker som varit nära fallissemang och där aktieägarna inte haft så mycket att förlora. De har tagit den optionen det inneburit.

Bunge påpekar att när insättningsgaranti finns minskar incitamenten för insättaren att kontrollera om insättningen är riskfylld. Detta beror på att insättaren då känner sig trygg med att få tillbaka pengarna oavsett vad som händer med banken. **Evertsson** menar att insättningsgarantin påverkar bankers risktagande, men att det är svårt att mäta och att säga exakt hur mycket. Insättningsgarantin är på små belopp i sammanhanget att det kanske snarare kan påverka de mindre kreditmarknadsbolagens risktagande. Vad gäller större banker tror hon att insättningsgarantin har marginell påverkan.

Den statliga insättningsgarantin har också en konkurrensaspekt då den i dagsläget avgiftsbelägger stora seriösa banker på ungefär samma sätt som mindre mer oseriösa kreditmarknadsbolag. Vissa menar att det öppnar för dessa små aktörer att gå in på marknaden och locka med höga inlåningsräntor och sedan konkurrera med en högre riskgrad. Om det sedan går fel får staten betala. **Magnusson** tycker att det är konstigt att samma villkor gäller för en välskött bank som Swedbank Sjuhärad och för någon mindre och oseriös aktör.

En kund som sätter in sina pengar är ju lika skyddad hos en dålig bank som hos en bra bank och det är inte konkurrensneutralt, menar han. Han tror också att det finns aktörer som inte skulle kunna bedriva sin verksamhet om insättningsgarantin inte fanns. Magnusson får gehör av **Hansing** som har varit kritisk till att det finns aktörer som skulle få väldigt svårt att få kunder om de inte kunde locka med insättningsgaranti.

Ett sätt att lösa problemet skulle vara att sätta en avgift för insättningsgarantin som är beroende av hur hög risk det är i verksamheten. Avgiften är i dagsläget i princip samma för alla. I Sverige är det inte bara banker som kan ta emot inlåning utan också så kallade kreditmarknadsföretag och det blir därför viktigt att insättningsgarantin är utformad på ett bra sätt. **Bunge** hävdar att det inte är något problem med de större bankerna men att det också finns mindre företag i Sverige som tar emot insättningar och som kan etablera sig väldigt snabbt och få in pengar genom att erbjuda högre räntor uppbackade av insättningsgarantin.

6.1.3 Kapitäläckningskrav ur ett riskperspektiv

En fråga som ofta lyfts fram är att banker när deras lönsamhet minskar tenderar att bli mer riskbenägna. En effekt av kapitäläckningskraven kan vara att lönsamheten minskar i verksamheten. Frågan är därför om kapitäläckningskrav på något sätt påverkar bankernas riskaptit. **Niemeyer** säger att kapitäläckningskraven självklart medför en kostnad för bankerna eftersom de måste hålla mer kapital och kapital i sin tur kostar. Han menar dock att kostnaderna inte väntas bli särskilt stora och att bankerna troligtvis lastar över kostnaden på antingen aktieägare eller kunder. Detta skulle innebära att lönsamheten i slutändan inte behöver minska på grund av kapitäläckningskraven i sig. Han förklarar att kapitäläckningskraven har två motiv. Det första är att bankerna ska kunna hantera förluster om de uppstår. Det andra är att ge bankerna incitament att inte ta för stora risker. Det här kapitalet är dyrare än lånat kapital som till exempel obligationsfinansiering vilket gör att bankerna också får incitament att minska sin risk. Man kommer alltså åt grundproblemet med hjälp av kapitäläckningskrav, menar **Niemeyer**.

Bunge ser inte heller att kapitäläckningskraven i sig skulle vara riskdrivande. Hon menar att poängen med kapitäläckningskraven är att de ska öka om man tar mer risker. Kapitäläckningskraven är viktiga för att se till att incitamenten ställs rätt och att det finns kapital som bär förluster. Vidare förklarar hon att om det inte finns några aktieägare som riskerar pengar och om staten står som garant kan det bli hur riskfyllt som helst. Därför är kapitäläckningskraven bra då de ser till att det finns riskkapital i bankerna.

Hansing berättar att om kapitäläckningskrav utformas på fel sätt så kan de motverka sitt egentliga syfte och att det därför är viktigt att de är fortsatt kopplade till risk. Det finns en fara med till exempel *leverage ratio* som riskerar att gå ifrån riskvägningsperspektivet hos kapitäläckningskraven. Tanken från början har varit att ju mer riskfylld verksamhet som bedrivs desto mer kapital behövs. Han tar upp ett exempel med att en bank som lånar ut pengar till ett oljeborrningsprojekt i Venezuela rimligtvis måste hålla mer kapital än till exempel en bank som lånar ut till svenska bolånetagare som aldrig åsamkat bankerna några förluster.

Därför tycker **Hansing** att det är konstigt att man planerar att införa något som *leverage ratio* som inte alls tar hänsyn till riskaspekten utan sätter upp krav på att man ska ha ett visst kapital oavsett vad risken i verksamheten är.

Det bygger upp incitament för bankerna att ta en större risk givet samma lönsamhet, menar **Hansing**. Risken blir då att bankerna hellre lånar ut till oljeborrning i Venezuela eftersom vinstmöjligheterna där är större om man bara tittar på *leverage ratio*, säger han. Han lyfter också fram aspekten av att Sverige är ett av de länder som kommer drabbas hårdast om *leverage ratio* införs eftersom Sveriges banker har en extremt låg risk i sin utlåning då mycket av portföljen består av bolån. **Hansing** tror inte att svenska banker skulle ha en tendens att ta högre risker med ökade kapitalkrav då de har en tradition av ett ganska konservativt sätt att bedriva bankverksamhet på. Som ett exempel tar han upp att svenska banker aldrig var med och investerade i de högriskprodukter som gav upphov till krisen. Bankverksamhet går ju i grunden ut på att hantera risk och man vill ha en rimlig avvägning mellan risk och lönsamhet. Han menar också att om det är något som krisen visat så är det att de som tog högst risk också var de som fick mest problem.

Evertsson ser inget problem med ökat risktagande på grund av kapitalkraven. Hon säger att den största risken snarare ligger i att regelverket blir så omfattande och komplicerat att myndigheterna tappar kontrollen, men det är inte så att bankerna helt plötsligt bestämmer sig för att ta mer risk. Hon säger också att förutom myndigheterna går också ratingbolag in och analyserar andra saker än bara riskvägda tillgångar och därför tror hon inte att de stora seriösa affärsbankerna skulle få för sig att ta större risker på grund av soliditetskraven. Eventuellt skulle de kanske kunna tänkas höja marginalerna, säger hon.

6.1.4 Verktyg för att påverka kapitaltäckningsgraden

De främsta sätten att påverka sin kapitaltäckningsgrad är genom förändring av andelen lån i vissa riskklasser, genom förändring i eget kapital och genom att justera sin balansräkning¹⁰⁸, bland annat genom värdepapperisering. Då värdepapperisering i det närmsta är obefintliga på den svenska marknaden används de två andra metoderna flitigare. **Palmqvist** påstår att det är vanligast att använda sig av en kombination av att titta på lånen i olika riskklasser och att ta in mer eget kapital. I Europa gjorde man under krisen ett stort antal nyemissioner för att förbättra kapitalet.

Han menar att det är lättare i vissa avseenden att ta in mer kapital. Till exempel i en lågkonjunktur är det vanligt, och det är samtidigt svårare att göra sig av med kunder. Nu har man redan till stor del tagit in kapital under krisen och därför kommer man arbeta mer med att minska andelen riskfyllda tillgångar tror **Palmqvist**. **Hansing** säger att det är svårt att sja om vilka metoder bankerna kommer att använda i framtiden. Särskilt eftersom det finns en stor osäkerhet i hur reglerna kommer att utformas, men framförallt eftersom svenska politiker går ut och säger att Sverige ska ha ännu hårdare regler än Basel. Det gör att bankerna lever i en extrem osäkerhet över vad som kommer att gälla, menar han.

---

¹⁰⁸ VanHoose (2007)

Göran Sundelius på Swedbank Sjuhärad berättar att det vanligaste verktyget för honom är att dra ner på kreditportföljen och se till att han har rätt riskklass. **Magnusson** förklarar att det också kan ha skett en form av automatisk sanering av kreditportföljen. Genom att Basel II medfört en mer differentierad prissättning vad gäller krediter så har det lett till att lån i sämre riskklasser har fått högre låneränta och det i sin tur kan ha lett till att engagemangen har lämnat banken och sökt bättre ränta någon annanstans. **Evertsson** säger att man i möjligaste mån försöker undvika emissioner för att påverka soliditeten. **Niemeyer** utvecklar resonemanget och förklarar att strategierna kan te sig olika beroende på vilken horisont man vill ändra sin kapitaltäckningsgrad. Han menar att nyemissioner tar tid men att det samtidigt är det som påverkar soliditeten mest. Det är en lång process eftersom man måste ha bolagsstämans tillåtelse osv. Eftersom banker i jämförelse med exempelvis industriföretag har väldigt lite eget kapital så krävs det ganska små åtgärder för att snabbt få upp sin kapitaltäckning.

Bunge delar bilden av att det inte är så vanligt med värdepapperisering i Sverige och att nyemissioner inte är aktuellt eftersom de svenska bankerna nu är väldigt väl kapitaliserade efter sina emissioner under krisen. Man tittar snarare mycket på de egna lånen och utvärderar lånen efter kostnader och risk, tror hon.

6.1.5 Basel II

Finanskrisen har blottat uppenbara brister i Basel II:s utformning. **Niemeyer** berättar att det finns flera problem med Basel II. Bland annat har Basel II fokuserat på ett enda mått, nämligen kapitaltäckning i form av riskvägda tillgångar. Måttet var inte tillräckligt under krisen, tycker **Niemeyer**. Utöver det tillåter Basel II att man räknar en hel del saker som kapital som egentligen inte visade sig kunna bära förluster vid en kris. **Palmqvist** lyfter också fram problematiken med att man under Basel II har mätt kapitalbehovet över en konjunkturcykel vilket har inneburit att man nästan alltid har överskattat riskerna i högkonjunktur och underskattat dem i lågkonjunktur. Eftersom regelverket mäter över en konjunkturcykel blir det ganska stora skillnader i till exempel reserveringar i redovisningen vad gäller IFRS och vad gäller Basel II. **Magnusson** diskuterar att man i Basel II har haft tendenser att gynna bostadslån kanske allt för mycket. Nu inför man diverse mått som i viss utsträckning kan komma att begränsa detta vilket kan vara bra i syfte att minska risken för en bostadsbubbla.

6.1.6 Basel III

Som ett resultat av finanskrisen år 2008 och att röster höjts för att förbättra Basel II kommer inom det närmsta decenniet Basel III att införas. **Evertsson** har synpunkter på hur det nya regelverket utformas och förklarar att generellt anser hon att alla delar av Basel III inte är nödvändiga och lyfter fram exemplet med *leverage ratio* som om det ställs högt kan riskera att göra att bankerna går ifrån att räkna riskvikter enligt Basel II eftersom det blir onödigt. I Basel III talas det om höjda kapitalnivåer men **Hansing** tror att man hade fått se att bankerna ändå tagit in mer kapital utan att det reglerats. Detta eftersom man efter krisen insåg att nivåerna i Basel II inte riktigt var tillräckliga.

De flesta anser nog att kapitalnivåerna hos Basel III därför är ganska rimliga, tror **Hansing**. Förutom kritiken mot *leverage ratio* har Svenska Bankföreningen också ifrågasatt de kontracykliska buffertarna eftersom de kommer att gälla alla banker i ett land. **Hansing** menar att det är lite orättvist att alla banker drabbas av buffertkrav om det är så att en handfull banker är väldigt aggressiva i sin utlåning. Han förklarar vidare att de problem man försöker lösa genom de kontracykliska kapitalbuffertarna hade kunnat lösas lika bra genom Basel II:s pelare II och att dessa krav därför inte är nödvändiga.

Bunge säger att FI är mycket positiva till Basel III och lyfter fram en del viktiga saker som Basel III innehåller. Bland annat fångar man nu upp saker som låg utanför balansräkningen och tar bättre hänsyn till marknadsrisk. Det kanske viktigaste enligt **Bunge** är att man i Basel III ska ha kapital av bättre kvalitet. Man gick ett tag mot en utveckling där man tillät mer och mer hybrider. Det har man nu kommit ifrån, säger hon. **Bunge** håller också med om att det finns en del svårigheter vad gäller *leverage ratio* och att de kraven kan skapa incitament som istället gör banken mer riskfylld. Den situationen kan man hamna i om *leverage ratio* blir bindande istället för de riskbaserade kraven, hävdar hon. Utöver det som redan nämnts lyfter **Niemeyer** och **Bunge** bland annat fram det ökade fokuset på likviditet som något positivt.

6.1.7 Riskmätningmetoderna

När man pratar om Basel II var en av de största förändringarna att man tillät så kallade interna ratingmodeller där bankerna själva fick använda utarbetade modeller för att beräkna risker i sin affärsverksamhet. Detta öppnar enligt vissa för bankerna att manipulera sina riskvikter för att uppnå soliditetskraven. Enligt andra är IRK-modellerna mycket framgångsrika vad gäller att mäta risk och fördelarna är mycket större med IRK än med Schablonmetoden. **Niemeyer** håller med om att bankerna själva kan bestämma risken till viss del, men lyfter fram att modellerna är noga testade av Finansinspektionen och att det krävs ett godkännande från dem för att få använda modellerna. Han förklarar att det inte finns några möjligheter för FI att detaljstudera modellerna och hur de används i varje enskilt fall. Man kan naturligtvis modifiera modellerna, hävdar **Niemeyer**, men förklarar också att bankerna har intresse av att modellerna är någorlunda vettiga så att man allokerar kapitalet inom banken till de ställen som har minst risk och störst avkastning. Han avslutar med att säga att det självklart finns en risk att friheten utnyttjas men att man inte ska överdriva faran.

Bunge säger att risken för regelarbiterage är störst med de banker som använder schablonmetoden eftersom den i mindre utsträckning tar hänsyn till risk. Ett problem med modeller, över huvudtaget enligt **Bunge**, är dock att de utgår från historiska data och att tillgången på data över olika tidsperioder ibland inte är tillräcklig. Finansinspektionen har dock som kontrollant av metoderna också möjlighet att ställa krav innan de godkänns. **Palmqvist** lyfter fram att det finns klara fördelar med IRK-metoderna eftersom bankerna haft lång tid på sig att arbeta upp en metodik som rimligtvis ger ett bättre resultat över tid än vad schablonmetoder gör. Bankerna har ju i många fall funnits i hundra år, hävdar han. Han menar att de interna mätmetoderna ger en bättre kvantifiering av risktagande än vad de schablonmässiga metoderna gör.

Hansing berättar att en av de viktigaste aspekterna av vad som skedde när man gick från Basel I till det mer flexibla och riskkänsliga Basel II var att bankerna i sina organisationer jobbade mycket hårdare med risk och använde risken som ett prissättningsverktyg. Han menar också att det under krisen visat sig att kapitalkraven för vissa typer av risk varit för lågt satta och att man nu korrigerar detta genom Basel III. Det grundläggande synsättet att det är ett långtgående individuellt ansvar för varje enskild bank att hålla reda på sina olika typer av risker och att kunna tjäna på att minska sitt risktagande är väl förankrat och stött av alla banker, menar **Hansing. Sundelius** resonerar kring IRK metoderna och bankernas storlek med att säga att IRK metoderna mer fungerar som ett stöd hos mindre banker. Han menar att man som liten bank ofta befinner sig närmare marknaden än vad en stor aktör gör och därför använder IRK mer som ett komplement till kreditbedömning än vad de stora bankerna gör. Systemet kan ge en signal medan vi vet något annat om kunden, säger han.

6.1.8 Värdepapperisering

Värdepapperisering, det vill säga att man lägger till exempel riskfyllda tillgångar utanför sin balansräkning för att uppnå bland annat soliditetskrav, var något som vad en stark bidragande faktor till turbulensen som startade i USA år 2008. När man stärker kapitaltäckningskrav finns det alltid en risk att bankerna för att uppnå kraven väljer värdepapperisering. Detta har inte varit vanligt i Sverige, men är ett av flera verktyg man kan använda sig av för att uppnå soliditetskrav. **Niemeyer** menar att i Sverige är det inte alls populärt med värdepapperisering. Här har man istället en tradition av att använda sig av säkerställda obligationer. Det kan inte uteslutas att Basel III påverkar bankernas vilja att värdepapperisera i framtiden säger han, men menar att det är för tidigt att säga.

Bunge ser risker i att *leverage ratio* skulle kunna vara något som driver värdepapperisering i Basel III eftersom man skulle ha incitament att krympa sin balansräkning. Hon tillägger att om man ökar kraven så finns det självklart alltid en risk att man ökar incitamenten att undkomma dem också, men ser ingen framtida stor våg av värdepapperisering. Hon menar att tröskeln för att börja med värdepapperisering i Sverige är ganska hög och att det till stor del är ett utländskt fenomen. **Palmqvist** säger att för två år sedan var värdepapperisering vanligt förekommande, i alla fall utomlands, och tar upp exemplet med *Sub-prime*-lånen i USA. Han menar också att det fortfarande är ganska komplicerat att genomföra värdepapperisering fullt ut, inte minst då IFRS i princip hävdar att man inte avhängt sig tillgångarna. Dock förbättrar man sin kapitaltäckning. Han konstaterar också att efter krisen ville ingen så mycket som ta med tång i värdepapperisering och menar att de har dåligt rykte på grund av de problem de orsakade det finansiella systemet.

Hansing bygger vidare på den bilden och berättar att svenska banker aldrig varit särskilt förtjusta i värdepapperisering och att de ska ha en eloge för det. Han berättar att det som skedde i USA var att företag tog kontakt med personer som ville låna pengar och lånade dem pengar utan att vara särskilt noggranna med att pröva bland annat kreditvärdigheten. Sedan sålde man kreditstocken vidare till andra företag som i sin tur värdepapperiserade och styckade upp krediterna i olika delar. Detta ledde till slut till att den som stod med risken inte hade någon aning om man hade gjort kreditprövningar på den ursprungliga personen och detta var ett av de grundläggande problemen.

Hansing jämför den amerikanska situationen med den svenska och säger att man i Sverige har en fin tradition av kreditprövningar och att man aldrig har eftersträvat värdepapperisering. Även **Hansing** lyfter fram *leverage ratio* som något som eventuellt kan göra att bankerna blir tvungna att börja med värdepapperisering. Särskilt om kraven blir väldigt tufft ställda. Detta skulle kunna medföra att bankerna måste värdepapperisera för att för att kunna låna ut pengar till dem man vill. Han vill dock understryka att det inte är något som bankerna vill ska ske. Det kan bara bli fråga om värdepapperisering om bankerna skulle bli tvingade till det på grund av vad enligt Svenska Bankföreningen är ett felaktigt regelverk. Även **Evertsson** ser ett problem i *leverage ratio*. Hon menar att det inte är något problem för bankerna att nå upp till *leverage ratio*-kraven men att om kraven höjs så är risken att man i viss mån går ifrån själva grundtanken med Basel II, det vill säga att räkna på riskvägda tillgångar. Man kan ju undra vad man i så fall har sysslat med de senaste 10 åren, menar hon.

6.1.9 Procyklikalitet

Ett problem som ibland lyfts fram med Basel II är att det har procykliska effekter. Det vill säga att regelverket i grunden är konjunkturförstärkande i och med att bankerna bland annat drar in på sina krediter i lågkonjunktur på grund av att de söker bättre kapitaltäckningsgrad. Detta skapar en kapitalbrist som vidare fördjupar nedgången och Detta bygger upp risker i det samhällsekonomiska systemet snarare än motverkar dem. En lösning som föreslås under Basel III är de så kallade kontracykliska buffertarna.

Niemeyer förklarar fenomenet med att bankerna under nedgångar behöver ta in mer kapital, vilket ofta är svårt i just i lågkonjunktur. När det blir svårare att ta in kapital måste man justera i balansräkningen för att nå upp till soliditetskraven och då kanske man drar in på lån och det innebär en sämre kreditillväxt och därmed sämre efterfrågan i ekonomin vilket för med sig ytterligare förluster för företag och i sin tur ännu större kris. **Niemeyer** håller med om att problemet med procyklikalitet existerar men han är övertygad om att man kommer till en lösning genom kontracykliska kapitalbuffertar under Basel III. Det möjliggör att myndigheter på nationell nivå kan sätta högre kapitalkrav under vissa perioder beroende på hur vissa variabler påverkar. Ju mer kreditillväxt det är i ekonomin desto högre blir kapitalkraven och det gör att man kan bromsa en uppåtgående trend och i en nedgång kan man sänka kraven för att inte få de kontraktioner i krediterna som annars är vanligt, förklarar han.

Bunge delar uppfattningen om att man till viss del kommer komma till rätta med problemen genom Basel III. Hon menar att det finns en risk att det finansiella systemet "aldrig ses som så säkert som dagen innan det kraschar"¹⁰⁹. Riskvikter har en tendens att gå ner under goda tider då alla företag blir mer kreditvärda. Sen när det vänder så vänder allting samtidigt om man har procykliska krav. Bankerna arbetar redan idag med fenomenet i sina modeller och de arbetar med "through-the-cycle-värden" för att inte behöva ändra sina riskvikter under en kris.

---

¹⁰⁹ Aino Bunge

Även när det gäller redovisningen så är man medvetna om problematiken och man tittar på möjligheterna att istället för "incurred loss" (när förlusten är ett faktum) ska kunna göra avsättningar för "expected loss" (förväntad förlust). **Bunge** tror att procyklikligheten kommer minska med Basel III men att det är svårt att se att den skulle försvinna helt. När saker och ting går dåligt så minskar riskvilligheten för alla aktörer och det är svårt att komma ifrån, menar hon. Svenska Bankföreningen har en lite annorlunda syn på om Basel III verkligen kommer lösa problematiken med procykliklighet. **Hansing** tycker att det kan låta bra att man ska bygga upp kapital i goda tider som sedan ska användas i dåliga tider. Han är dock väldigt osäker på om det verkligen kommer att fungera.

Till exempel visade det sig under krisen att när det var som värst så var det ingen bank som vågade minska sitt kapital, snarare tvärtom. Bankerna kände sig tvungna att ta in mer kapital trots att de var i gott skick, säger han och tar upp exemplet med Nordea. De kontracykliska buffertarna bygger faktiskt på att man ska minska sitt kapital när det är som värst. Vi befarar att det inte blir möjligt, säger han. **Hansing** tar även upp en annan aspekt av buffertarna och menar att om en bank börjar använda delar av sin buffert under svåra tider så sänder det signaler till marknaden att man är i kris, vilket i sin tur riskerar att försätta banken i en kris på riktigt. **Hansing** är skeptisk till om buffertarna kommer att fungera, men han förstår tankegången bakom. Även **Evertsson** på Nordea är skeptisk till om de kontracykliska buffertarna verkligen kommer att fungera och funderar över om förslaget inte är lite av en papperstiger. Hon funderar också på hur det kan komma att slå mot samhällsekonomin totalt sett eftersom man i dåliga tider behöver ha större tillgång på krediter för att gasa på ekonomin. **Tomas Jonsson på Konjunkturinstitutet** förklarar att skärpta kapitaltäckningsregler kan medföra att räntemarginalerna för svenska banker ökar på marginalen. Det bör, allt annat lika, medföra lägre kreditvolym och, i förlängningen, lägre BNP, säger han. Dock bör penningpolitiken motverka denna effekt på kort sikt. På längre sikt är det svårt att fastställa nettoeffekten mellan lägre kredittillväxt och ett stabilare finansiellt system. Han menar dock att den positiva effekten sannolikt överväger de negativa.

6.1.10 Särbehandling av låntagare med hög risk

Då Basel II introducerade tanken om riskvägda tillgångar visste man att det var ett viktigt verktyg i bankernas strategi för att uppnå önskad kapitaltäckningsgrad. Som nämnts tidigare i arbetet kan denna strävan efter allt bättre riskvikt hos tillgångarna leda till att vissa grupper i samhället som är förknippade med högre risk får svårare att låna än de skulle haft utan Baselreglementet. Det kan också förhålla sig så att de får sämre förhandlingsläge eller högre ränta än andra grupper. **Niemeyer** och Riksbanken har studerat det här närmare och säger att beroende på hur man räknar så hamnar man på ränteförändringar i storleksordningen 20-40 punkter. Man ska dock vara medveten om att man får anta väldigt många parametrar i dessa uträkningar vilket gör att resultatet är mycket osäkert.

Vidare menar **Niemeyer** att de eventuella ränteuppgångarna syftar till att göra sannolikheten för en ny ekonomisk kris mycket mindre och att det i sig är en stor samhällsekonomisk vinst. Han berättar också att det finns studier om visat att det fortfarande skulle vara en samhällsekonomisk vinst att höja kapitalkraven till 12-13% eftersom den finansiella stabiliteten blir så mycket bättre.

Bunge säger att det är svårt att avgöra hur mycket som läggs på kunden och hur mycket som hamnar hos aktieägarna i form av lägre avkastningskrav, menar hon. Hon förklarar också att det är naturligt att det är "orättvist" vem som ska få låna pengar och tar upp bolånetaket som exempel på när röster höjts för att det skulle missgynna unga. **Bunge** tycker att det är viktigt att förstå att det inte alltid är en fördel att få låna mycket pengar. FI vill inte att bankerna ska bli för generösa med att ge krediter till personer som kan tänkas få svårt att betala tillbaka. **Palmqvist** förklarar hur utlåning fungerar genom att säga att i princip alla finansinstitut tar ut en riskpremie på sina krediter. En bank lånar upp pengar till en viss summa och sedan lägger de på en riskpremie, och efter det lägger man på en marginal som man ska tjäna pengar på. Om den marginalen minskar på grund av kapitalkraven eller om marginalen är lika stor men kunderna får betala höjda räntan kan han inte svara på utan bollar den frågan vidare till bankerna. **Magnusson** på Swedbank Sjuhärad säger att generellt sett har effekten av Basel II varit att företag har fått det dyrare att låna medan det blivit både billigare och lättare att låna för privatpersoner. I synnerhet de med bostäder. Detta eftersom bostadslån ses som ett bra lån enligt Basel II och därför har lägre riskviktningar. **Evertssons** bild är att bankerna inte gått så långt på privatsidan att de skulle differentiera prismässigt så tydligt att visa grupper blir diskriminerade. Hon hävdar att man snarare skulle kunna märka en skillnad på företagssidan vad gäller skillnader mellan små, medelstora och stora företag i räntebilden. Regelverken påverkar självklart prissättningen genom att bankerna antingen tar kostnaderna själva, höjer priserna eller drar in på kostnader, säger hon. Hon menar dock att bolånetaket i Sverige har påverkat mer och har en ganska stor effekt vad gäller ungdomar till exempel.

7. Analys

Inledning

Metod

Teori

Baselackorden

Forskning
Baselackorden

Empiri

Analys

Slutsats

Kapitlet analyserar resultaten av intervjuerna och svaren diskuteras utifrån de teorier som återgetts i kapitel tre och fem. Resonemangen skapade här mynnar sedan ut i arbetets slutsats

---

7.1 Reglering av bankverksamhet

Det framgår i intervjuerna att alla respondenter ser vikten av att den för samhällsekonomin så viktiga banksektorn regleras. Detta stämmer väl överens med den teoretiska forskningen som enligt VanHoose till stor del är enig i frågan.¹¹⁰ Att Riksbanken och Finansinspektionen är positiva till reglering av bankverksamhet är föga förvånande då stabilitet och övervakning av banksektorn är centralt i deras arbete. Även bankerna och dess branschorganisation ser positivt på reglering av deras verksamhet.

Att kunderna på grund av regleringarna får högre förtroende för bankerna är nödvändigt i drivandet av bankverksamhet och regleringarna i sig ökar förtroendet för bankerna.¹¹¹ Av denna anledning är utformningen av regelverket viktig då regleringar i sig har en tendens att skapa förtroende. Det finns en risk att omfattande regelverk skapar en falsk trygghet. Är kraven för dåliga eller vaga kan det troligtvis resultera i att kontrollen av bankerna från bland annat konsumenternas sida minskar och då finns alltid risken att regleringarna faktiskt får negativa effekter. Regleringar får inte alltid de planerade effekterna och utformningen är därför alltså väldigt viktig.

---

¹¹⁰ VanHoose. (2007)

¹¹¹ Freixas, & Rochet. (2008)

7.2 Statlig insättningsgaranti och risktagande

Risken med insättningsgarantier är enligt teorin att insättarnas incitament till övervakning av bankerna minskar. De skapas även *moral hazard* när banker betalar en fast premie för insättningsgarantin vilket leder till att bankerna kan ta högre risker utan att själva stå för kostnaden. De positiva aspekterna av insättningsgarantin som tas upp i teorin är att garantin medför ökad finansiell stabilitet genom att de minskar risken för *bank runs*. På så vis höjer insättningsgarantin förtroendet för banksektorn.¹¹² Detta stöds också av intervjuernas respondenter. Hansing beskriver insättningsgarantin som ett enkelt sätt att förstärka den finansiella stabiliteten. Bunge tar upp vikten av insättningsgarantin för att skydda stabiliteten i banksektorn och för att undvika *bank runs*. Detta stämmer väl överens med teorier från Freixas och Rochet.¹¹³ Det framgår av intervjuerna att alla kreditmarknadsföretag och banker i Sverige betalar ungefär samma avgift för att få insättningsgaranti i dagsläget oavsett om banken är stor och säker eller liten och riskfylld. Respondenterna gör gällande att insättningsgarantin till viss del kan utnyttjas som ett verktyg för mindre och oseriösa kreditmarknadsföretag att bedriva sin verksamhet. De använder insättningsgarantin som en sorts försäkring där kunderna vet att om det går illa för banken så får de i alla fall tillbaka sina pengar och är därför villiga att sätta in pengar till högre ränta. Detta speglar den problematik som finns kring *moral hazard* som tas upp i teorin. Kunderna skulle alltså krävt en högre ränta av dessa oseriösa institut om insättningsgarantin inte funnits. Denna problematik har en konkurrensaspekt som bankerna lyfter fram i intervjuerna som negativt.

---

¹¹² Freixas, & Rochet. (2008)

¹¹³ Ibid

Insättningsgarantin är ett bra exempel på att reglering är bra men att utformningen är viktig. Enligt Hansing och Magnusson skulle man kunna minska de negativa sidorna av insättningsgarantin genom att införa ett avgiftssystem som är baserat på risk och där riskfyllda mindre banker måste betala högre avgifter för att få ta del av insättningsgarantin. Det råder delade meningar mellan respondenterna kring problematiken med insättningsgarantin. Bland annat tycker respondenterna att man inte ska överdriva risken med insättningsgarantin som en drivare av risk hos större banker. Däremot lyfts konkurrensaspekten fram som något negativt och man har kunnat se att mindre kreditmarknadsbolag snabbt kunnat etablera sig på den svenska marknaden och konkurrera med högre inlåningsräntor. Slutsatsen är att det finns god samstämmighet mellan teori och uppsatsens empiri för att insättningsgarantin är ett effektivt sätt att skapa en tryggare banksektor. Vad gäller insättningsgarantins negativa aspekter ges dessa en nedtonad betydelse i empirin, men problematiken ökar enligt Niemeyer när bankens risk för fallissemang ökar.

Empirin pekar dock på att det finns större problem vad gäller mindre kreditmarknadsföretag och att de har incitament till att ta större risker på grund av insättningsgarantin. Denna aspekt tas även upp i teorin där det finns stöd för att underkapitaliserade banker väljer att ta högre risker för att öka värdet av optionen som garantin innebär.

7.3 Kapitaltäckningskrav ur ett riskperspektiv

I teorin tas både positiva och negativa aspekter av kapitaltäckningskrav upp. De positiva aspekterna är att de begränsar bankernas risktagande och ger bättre motståndskraft vad gäller förluster. De negativa egenskaperna är att kapitalkraven kostar att uppnå och därför kan bidra till minskad lönsamhet hos bankerna. När lönsamheten i en verksamhet minskar kan det ge incitament till att ta större risker. Särskilt om man är nära fallissemang.

Exempelvis finner Merton¹¹⁴, Koehn och Santomero¹¹⁵, Kim och Santomero¹¹⁶, Gennotte och Pyle¹¹⁷ teoretiskt stöd för att kapitaltäckningskrav under vissa omständigheter kan öka bankernas risktagande. Respondenterna ser dock inte att detta skulle vara ett utbett problem utan hänvisar till enskilda fall när banker antingen är nära fallissemang eller är små och oseriösa. Niemeyer hävdar att kapitalkraven kan komma att påverka bankernas lönsamhet men att de ökade kostnaderna kommer hanteras genom ökade räntekostnader för kunderna och därför inte nämnvärt påverka bankers risktagande i Sverige. Han ser inga alternativa former av reglering som skulle vara bättre än kapitalkrav. Banker kommer enligt honom bli mer motståndskraftiga mot förluster genom kapitalkrav och risken för konkurser borde därför minska. Hans positiva inställning till kapitaltäckningskrav delas även av Bunge som säger att kapitaltäckningskrav är viktiga för att skapa rätt incitament genom att det finns aktieägare som riskerar sina pengar. Bankföreningen ser inte heller att kapitaltäckningskrav skulle ha några omfattande negativa aspekter.

---

¹¹⁴ Merton. (1977)

¹¹⁵ Koehn, & Santomero. (1980)

¹¹⁶ Kim, & Santomero. (1988)

¹¹⁷ Gennotte, & Pyle. (1991)

Sundelius ser ökade kapitaltäckningskrav som ett sunt sätt att förbättra bankernas soliditet. Evertsson tror inte heller att kapitaltäckningskrav skulle öka incitamenten för ökat risktagande. Hon pekar på att det finns en möjlighet att bankerna använder sig av värdepapperisering för att förbättra kapitaltäckningen. Det finns alltså ett större stöd bland respondenterna för teorier av Furlong och Keeley¹¹⁸, Keeley och Furlong¹¹⁹, Rochet¹²⁰, Shrieves och Dahl¹²¹ samt Jacques och Nigro¹²² som menar att kapitaltäckningskrav minskar bankernas risktagande.

I uppsatsens empiri finns inget direkt samband i att bankernas risktagande skulle öka i och med skärpta kapitalkrav på grund av att kostnaderna som kapitalet och likviditeten med största sannolikhet kommer att skjutas över på kunderna eller aktieägarna. Kapitalkraven i sig kommer alltså inte att driva risk, och själva tanken bakom soliditetskraven är att de i större mån ska möjliggöra för bankerna att klara av perioder med stora förluster. Kraven är också uppbyggda på ett sätt som gör att det lönar sig att ge ut lån som är säkrare. Ett möjligt problem med kapitaltäckningskraven är att banker söker sig till riskfyllda tillgångar inom specifika riskklasser för att maximera avkastningen utan att få höjda kapitalkrav. Det framkommer i intervjuerna att bostadslån kanske har ansetts för säkert under Basel II och att ett för lågt kapitaltäckningskrav ställts i förhållande till risken. Exempelvis pekar Magnusson på att bostadskrisen i USA visar att bankerna hade för lite kapital för att täcka förlusterna. Denna problematik med felprissatta riskvikter tas även upp i teorin av Rochet.¹²³ Där påpekas att för att komma till rätta med problemet krävs att riskvikterna speglar marknadsrisken för tillgångarna.

Sammanfattningsvis finns i teorin flera tecken som pekar på att kapitaltäckningskrav minskar bankers risktagande och i empirin finner vi stöd för att kapitaltäckningskravet och dess riskviktningsfunktion är ett bra sätt att begränsa bankernas risktagande. Vad gäller negativa aspekter finns i empirin inte stöd för att ökade kapitaltäckningskrav skulle öka bankernas risktagande nämnvärt. Snarare är det aspekter i kapitalkravens riskviktningar som är viktiga att utforma på ett sätt som inte uppmuntrar till kreditgivning i riskfyllda sektorer.

7.4 Verktyg för att påverka kapitaltäckningsgraden

Det finns tre sätt att påverka sin kapitaltäckning¹²⁴: Förändringar i eget kapital, förändringar av andelen lån i olika riskklasser samt värdepapperisering. Då värdepapperisering knappt förekommer i Sverige och då många banker under krisen tvingades ta in mer kapital för att stärka sin soliditet så återstår endast att arbeta med riskvägda tillgångar. Detta är något som bankerna gör dagligen i sin kreditverksamhet. Att ta in nytt kapital påverkar soliditeten mest, men eftersom detta redan är gjort hos många banker i Sverige kommer man inte att få se några nyemissioner den närmsta tiden.

---

¹¹⁸ Furlong, & Keeley. (1989)

¹¹⁹ Keeley, & Furlong. (1990)

¹²⁰ Rochet. (1992)

¹²¹ Shrieves, & Dahl. (1992)

¹²² Jacques, & Nigro. (1997)

¹²³ Rochet. (1992)

¹²⁴ VanHoose (2007)

Det har dock lyfts fram att *leverage ratio* kan bidra till att man tar ett steg ifrån strategin med riskvägda tillgångar och istället kan tänkas börja värdepapperisa. Det är dock för tidigt att säga eftersom man ännu inte är eniga om utformningen av *leverage ratio*. Det lyfts också fram vid intervjuerna att arbetet med riskvägda tillgångar också kan tänkas ha en automatisk saneringseffekt hos vissa banker då individer och företag med dålig kreditvärdighet som i och med Basel II får svårare att låna pengar istället söker sig till andra kreditmarknadsföretag. I teorierna tas även problematiken kring kapitalarbitrage upp. Detta är nära kopplat till värdepapperisering då värdepapperisering är den vanligaste metoden för kapitalarbitrage. Problematiken med värdepapperisering i allmänhet och kapitalarbitrage i synnerhet är att det försvårar insynen i banken då tillgångar flyttas utanför balansräkningen.¹²⁵ Det kan även förbättra kapitaltäckningen utan att risken faktiskt minska vilket skapar en falsk trygghet.

Detta skulle kunna bli ett ökat problem då respondenterna menar att för höga krav på *leverage ratio* under Basel III kommer leda till ökad värdepapperisering i Sverige. Slutsatsen här är att då värdepapperisering knappt förekommer och att nyemissionerna bland storbankerna under år 2009 gjort det troligt att arbetet med riskvägda tillgångar den närmaste tiden kommer vara den vanligaste metoden för att påverka kapitaltäckningen. Dock kan inte uteslutas att värdepapperisering i framtiden kan bli vanligt beroende på hur *leverage ratio* utformas.

7.5 Basel II

Mycket har varit bra med Basel II men mycket behöver också förbättras. Problem som tas upp med de nuvarande reglerna är att de är allt för fokuserade på att räkna på riskvägda tillgångar vilket är ett mått som flera respondenter inte anser är tillräckligt. Basel II har också haft en tendens att gynna bostadskrediter vilket kan spåda på en bostadsbubbla. I Sverige har man minskat de riskerna genom att införa bolånetak. Man har också haft svårt att hantera vissa finansiella produkter och åtaganden utanför balansräkningen. Ett annat stort problem som diskuteras nedan rör procyklikliteten hos regelverket. Det viktigaste bidraget från Basel II är införandet av riskvägda tillgångar. Tanken bakom regelverket är mycket bra och kommer åt grundläggande problem inom banksektorn genom riskvägningen av tillgångar.

Att implementera ett risktänk i organisationerna har varit förtjänstfullt och gjort att incitamenten till att hålla sina risker nere har ökat. Vidare har Basel II resulterat i att i alla fall de större bankerna infört avancerade IT-system med riskmätningmetoder som troligtvis i slutändan tjänat samhället i stort. Även om det krävs mer mått än bara riskvikter så har reglerna i mångt och mycket varit revolutionerande vad gäller just den aspekten och introducerat ett ramverk som går till botten med bankers riskvilja.

Sammanfattningsvis har tänket kring riskvägda tillgångar varit en positiv egenskap i Basel II, men även en aspekt som fått mycket kritik. Tanken bakom riskvikterna är mycket bra men det gäller återigen att riskvikterna är utformade på ett sätt att riskerna begränsas.

---

¹²⁵ Jones (2000)

7.6 Basel III

Basel III försöker svara på kritiken av Basel II. Bland annat genom att diskutera införandet av fler mått än bara riskvägning. Bland annat likviditetskrav och *leverage ratio*. De flesta respondenterna är mycket positivt inställda till Basel III men det framgår också att en del saker med Basel III anses onödiga.

Återigen lyfts *leverage ratio* fram som något som inte behövs. Problemen som *leverage ratio* är tänkt att lösa kan man komma åt via pelare II under Basel II redan idag menar många. Kritiken mot Basel II var att måtten man tittade på var för få. Detta finns beskrivet i teorierna som säger att kapitaltäckningskrav i sig själva inte är tillräckligt för att begränsa bankernas risktagande utan att även andra regleringar av bankernas tillgångar behövs.¹²⁶ Nu hör man istället kritik mot att måtten är för många. Ett problem som får anses vara kännetecknande för Basel III är att de förslag som hittills lämnats tenderar att gå från att fokusera på riskstrategier. Vid intervjuerna upplevs en frustration över detta. Man har nu arbetat länge med riskvägda tillgångar och tycker att tankeättet är bra. Införandet av *leverage ratio* känns därför främmande för bankerna och en viss oro finns att arbetet som lagts ner på att få. Basel III känns som ett seriöst försök för att komma till rätta med många av de problem som Basel II har burit med sig. Dock finns en känsla av att man gör saker lite för komplicerat och att alla komplement inte kommer till rätta med de problem man från början avser att lösa. Det finns mycket forskning som tar upp problematiken med *leverage ratio* och även de kontracykliska buffertarna. Ändå verkar man arbeta mot en riktning som inte alla i branschen upplever riktigt bra.

Det generella regelverket med utökade krav på kapital och hänsyn till åtaganden utanför balansräkningen är mycket bra, men vissa delar av regelverket har ingen eller mycket liten förankring ute i organisationerna. Vissa kan rent av bidra till ett ökat risktagande i banksektorn, till exempel *leverage ratio*. Det finns alltså ett stöd i empirin för att *leverage ratio* kan komma att driva risk istället för att motverka det. Vad gäller de kontracykliska buffertarna så är Riksbanken och Finansinspektionen positivt inställda och tror att de kan motverka de procykliska tendenser som Basel II har haft. Andra respondenter har svårt att se genomförbarheten i förslaget.

7.7 Riskmätningmetoderna

IRK-metoderna har både för- och nackdelar. De kan i viss mån rent teoretiskt användas för att påverka bankens kapitaltäckningskrav och man kan med hjälp av metoderna manipulera riskviktningarna och därför uppnå soliditetskraven men ändå hålla högre risk. I praktiken kontrollerar FI om än inte i detaljnivån systemet så ändå till den grad att man ser om modellerna är någorlunda vettiga. Även om detta har lyfts fram som ett teoretiskt problem så ser de flesta respondenterna IRK-metoderna som en succé. Genom att använda dem istället för till exempel en schablonmetod så åstadkommer man bättre och säkrare riskmätning. Schablonmetoderna tar mindre hänsyn till risker och är därför rentav sämre än IRK-metoderna även om man väger in risken för manipulation.

---

¹²⁶ Koehn, & Santomero. (1980)

Enligt Sundelius använder man i mindre organisationer troligtvis IRK metoderna mer som ett komplement än vad man gör i större organisationer. I till exempel Swedbank Sjuhärad känner man sig nära marknaden och väger in andra bedömningskriterier som man känner till och fokuserar inte enbart på utslaget av IRK systemet. Detta stämmer bra överens med det Persson hävdar i sin skrivelse på Riksbankens hemsida om att mindre och medelstora företag kan gynnas av Basel II:s IRK metoder då de är möjliga att använda på mer individuell nivå än schablonmetoden¹²⁷. Man kan alltså väga in icke-mätbara saker såsom ledningens kompetens. Det är sannolikt mycket svårare att individuellt bedöma stora företag då det kräver mer resurser.

7.8 Värdepapperisering

Som nämnts tidigare är värdepapperisering något som i det närmaste är obefintligt i Sverige och som istället ersatts av säkerställda obligationer. Värdepapperisering har enligt empirin dåligt rykte efter finanskrisen och i nuläget finns inget behov av värdepapperisering utifrån ett kapitaltäckningsperspektiv då bankerna under krisen blev välkapitaliserade genom nyemissioner. Det finns dock en risk att värdepapperisering kan öka i framtiden i och med konsekvenserna av *leverage ratio* och om man i Basel III fokuserar mindre på riskvägda tillgångar än man gör idag. Det skulle vara olyckligt om värdepapperisering blev vanligare igen eftersom de bär med sig risker i systemet. Det är svårt att kontrollera den underliggande tillgången och produkterna är ofta sålda vidare i många steg. Det får ses som ett verktyg att höja riskerna i det finansiella systemet om *leverage ratio* blir utformat på ett sådant olyckligt sätt att det initierar ökad värdepapperisering.

7.9 Procyklikalitet

De procykliska effekterna av Basel II är något som diskuterats i arbetet. Teorin om procyklikalitet säger att då Basel II fokuserar mycket på riskviktningar blir bankernas kreditportföljer mer riskfyllda i tider av ekonomiska nedgångar då låntagarnas kreditvärdighet har en tendens att försämrats.¹²⁸ I Basel II finns incitament för bankerna att därför dra ned på andelen lån inom riskklasser med högre risk. Detta skapar en minskad kreditillväxt som ytterligare fördjupar ekonomiska nedgångar. Respondenterna är överens om att problemet existerar och bygger upp risker i samhällsekonomin.

Det som är intressant är att Riksbanken och FI är övertygade om att man kommer till en lösning på problemet med hjälp av de kontracykliska buffertarna under Basel III. Den bilden delar inte bankerna och Svenska Bankföreningen som istället menar att de kontracykliska buffertarna kan skapa problem eftersom de syftar till att bankerna ska minska sitt kapital i dåliga tider, något som bankerna anser ologiskt. De kontracykliska buffertarna är enligt oss något som istället kan påverka samhällsekonomin i stort på ett negativt sett. Om bankerna i nedgångar tvingas minska sitt kapital kommer de samtidigt antagligen att minska sin utlåning.

---

¹²⁷ Persson, K., (2004:09)

¹²⁸ Repullo, R. & Suarez, J. (2008)

Vid nedgångar och kriser är det enormt viktigt att det går att få tillgång till krediter och vi ser därför att de kontracykliska buffertarna riskerar att skjuta ovanför målet och istället skapa ytterligare problem med konjunkturförstärkande.

7.10 Särbehandling av grupper med hög risk

I teorin finns det på grund av Basel II:s fokus vid riskklasser en möjlighet att vissa grupper får svårare att låna.¹²⁹ Detta hänger ihop med de procykliska problemen och är en bakomliggande orsak till att Basel II är konjunkturförstärkande. I uppsatsen framgår att det inte är lätt att peka ut om specifika grupper blir missgynnade av kapitalkrav. De kostnader som kraven innebär behöver inte skjutas över på specifika kundgrupper utan kan lika gärna bli en kostnad för aktieägarna eller banken själv. Man tror också att som högst kommer kostnaderna att resultera i ökade räntor med 20-40 punkter vilket får anses försumbart. Man finner dock ett samband i intervjuerna om att företag skulle få det lite kärvare på kreditmarknaden och att de antingen skulle få lite svårare att låna eller få betala högre räntor. Detta stämmer inte överens med slutsatsen Persson (2009:09) drar om att Basel II i själva verket skulle gynna små och medelstora företag. Detta skulle bero på att i förhållande till exempelvis privatpersoner så hamnar mindre och medelstora företag i riskklasser med högre riskbild. Detta eftersom bolån har gynnats starkt av Basel II och ansetts mycket säkert. Det handlar om marginella skillnader men ett samband i att kostnaderna i så fall mer troligt drabbar mindre och medelstora företag är något som framgår av intervjuerna.

---

¹²⁹ Persson, K., (2004:09)

8. Slutsats

Kapitlet återger de slutsatser som arbetet kommit fram till. Arbetets frågeställning besvaras här och det lämnas även förslag på vidare framtida forskning inom området

---

8.1 Slutsats

Utgångspunkten i arbetet har varit bankreglerings och kapitaltäckningskravs påverkan på bankers risktagande. Fokus har främst varit kapitaltäckningskraven, men även insättningsgarantin och dess effekter har studerats. Forskningen har varit oenig kring regleringarnas påverkan på risktagande. Insättningsgarantin lyfts fram som något som, på grund av att den bygger avgifter som inte tar hänsyn till risk gör att banker får incitament att spekulera med insättningsgarantin som säkerhet. Kapitaltäckningskraven är utformade för att säkerställa bankernas soliditet och säkerställa att det finns kapital för att täcka förluster men även för att förhindra bankerna från att utnyttja insättningsgarantin för egen vinning.

Reglering av banksektorn är ett måste. Dels för förtroendet och dels för att banker i grunden är instabila med olika durationer på in och utlåning och därför lätt kan få stora problem vid *bank runs*. Statlig insättningsgaranti är ett billigt sätt att skapa förtroende för banksektorn. De skapar dock *moral hazard* då den minskar incitamenten för kunderna att övervaka bankerna. Insättningsgarantier skapar också incitament för bankerna att ta högre risk. Något som blir tydligt när en bank är nära fallissemang och som troligtvis utnyttjas främst av oseriösa och mindre banker. Detta beror på att alla banker betalar i princip samma avgift för insättningsgarantin. Bankerna kan därför öka risken i sin verksamhet och använda insättningsgarantin som en option. Lösningen kan vara att införa riskjusterade premier för försäkringen.

Kapitaltäckningskrav i kombination med riskviktning är ett bra sätt att reglera bankernas risktagande. Det är problematiskt att skapa riskvikter som på ett exakt sätt speglar tillgångarnas faktiska risk. Detta på grund av att många av bankernas tillgångar inte är marknadsnoterade och därför svåra att prissätta. Tillgångars risk kan också ändras över tiden vilket betyder att det finns fördelar med att ha ett icke-statiskt riskviktningsssystem. Övergången från statiska vikter i form av schablonmetoder till interna riskmättningsmodeller är därför en positiv utveckling. Dessa riskmättningsmodeller tillåter också bankerna att väga in fler aspekter för att beräkna kapitaltäckningskravet. Exempelvis icke-mätbara kvaliteter såsom ledningens kompetens.

Vissa kunder har fått svårare att låna och sämre villkor än andra. Dock speglar troligtvis deras ökade kostnader nu bättre deras risk än vad tidigare var fallet. Att den faktiska risken i större utsträckning avspeglas i kapitaltäckningskraven är ur risksynpunkt bra. Kapital är kostsamt och ökade kapitaltäckningskrav kommer innebära ökade kostnader för bankerna med sämre lönsamhet som resultat. Det finns en oro att denna försämrade lönsamhet kompenseras med ökat risktagande. Denna oro verkar utifrån empirin vara överdriven då stöd finns för att bankerna kommer skjuta över de ökade kostnaderna på sina kunder. När risken i verksamheten minskar på grund av kapitaltäckningskraven minskar också aktieägarnas avkastningskrav. Därför kan man säga att även aktieägarna får ta en del av kostnaden för kapitalet.

Att kapitaltäckningskraven utökas i och med Basel III är något som ytterligare stärker motståndskraften i banksektorn och något vi ser positivt på. Andra delar som introduceras med Basel III är bland annat *leverage ratio* som är ett mått som inte tar hänsyn till risk och därför är ett steg bort från kapitaltäckningskravens riskprofilering. Detta riskerar att leda till att bankerna i större utsträckning använder sig av värdepapperisering. Något som starkt bidrog till den finansiella krisen år 2008 och som bidrar till ökad risk i det finansiella systemet på grund av bristande transparens. Kapitalarbitrage genom värdepapperisering har tidigare varit ett ovanligt inslag i Sverige och det vore olyckligt om det blev vanligt då det för med sig risker i systemet.

Ett annat tillägg i Basel III är de kontracykliska buffertarna som är tänkta att minska kapitalkravens procykliska effekter. Tyvärr är det svårt att se genomförbarheten med de kontracykliska buffertarna då de uppmuntrar banker att minska sitt kapital under nedgångar för att sedan öka dem i ekonomiska uppgångar. Att det är svårt att råda bot på procyklikaliteten är förståeligt då själva idén bakom arbetet med riskvägda tillgångar är att banker ska uppmuntras allokera kapital till klasser med låg risk. Vid nedgångar ökar risken hos tillgångsklasserna vilket bidrar till minskad utlåning hos bankerna.

För att avsluta uppsatsen lämpar det sig nu att besvara arbetets frågeställning.

Hur påverkar kapitaltäckningskrav bankers risktagande?

Då mekanismerna bakom bankers agerande är komplext är det svårt att säkert fastställa vilka effekter kapitaltäckningskrav ger på bankers risktagande. Resultaten från vår studie pekar på att kapitaltäckningskrav i kombination med väl fungerande riskvikter begränsar bankers risktagande. Studiens urval måste dock tas i beaktning då det är svårt att dra långtgående slutsatser av det begränsade urvalet i intervjuerna.

Bankerna i Sverige kommer i och med Basel III att bli mer motståndskraftiga mot förluster och risken för fallissemang kommer minska vilket visar att kapitaltäckningskrav faktiskt har en begränsande effekt på risk. Kapitaltäckningskrav är också viktiga för att skapa rimliga incitament hos bankerna och uppmuntra till utlåning i säkra kundsegment

8.2 Förslag till vidare forskning

Basel III är till stor del ännu inte helt klart och kan komma att ändras på flera punkter innan införandet och det vore därför intressant om en liknande studie genomfördes runt år 2019 för att titta närmare på konsekvenserna av Basel III.

En aspekt som lyfts fram mycket under kontakterna med aktörer på den svenska finansiella marknaden har varit *leverage ratio*. Det har talats så mycket om detta mått att bara studierna av detta hade varit intressant att titta på i en framtida undersökning. Det verkar onekligen som att utformningen av just det måttet kan få stora konsekvenser för bankernas agerande i framtiden.

Denna studie har haft en kvalitativ ansats och det skulle därför vara intressant att se en undersökning som är mer kvantitativ. Det finns olika saker som skulle vara intressanta att titta närmare på ur det kvantitativa förhållningssättet. Man skulle kunna titta bland annat på Sveriges tillväxtutveckling med ökade kapitalkrav och titta på hur höga kapitalkrav som är samhällsekonomiskt positivt. Ett annat perspektiv som också framkommit under intervjusamtalen och som vore intressant att utreda i sin helhet hade varit konkurrensperspektivet. Det är alldeles för tidigt att se vad konsekvenserna blir av hårdare kapitalkrav i Sverige. Om några år skulle man kunna prata med bankerna igen och titta på om någon valt att flytta delar av sin verksamhet utomlands.

Källförteckning

Böcker

Bryman, Allan, och Emma, Bell. *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Malmö: Liber ekonomi, 2005.

Eriksson, Lars, och Paul, Wiedersheim. *Att utreda, forska och rapportera*. Malmö: Liber Ekonomi, 1997.

Funered, Urban. *Bankernas risktagande*. Lund: Studentlitteratur, 1994.

Gleeson, Simon. *International Regulation of Banking, Basel II: Capital and Risk Requirements*, Oxford: Oxford University Press, 2009.

Elektroniska böcker

Freixas, X., & Rochet, J (2008). *Microeconomics of Banking Second Edition*. Tillgänglig från <http://www.stanford.edu/~piazzesi/Reading/FreixasRochet.pdf>

Moosa, I.A. (2008). *Quantification of Operational Risk under Basel II: The Good, Bad and Ugly*. Tillgänglig från <http://www.palgraveconnect.com.ludwig.lub.lu.se/pc/doifinder/10.1057/9780230595149>

Tidskriftsartiklar DOI

Berger, A.N., Herring, R.J., and Szegö, G.P. (1995). The Role of Capital in Financial Institutions. /Electronic version/. *Journal of Banking & Finance*, 19(3-4), 393-430. doi:10.1016/0378-4266(95)00002-X

Drumond, I. (2009). Bank Capital Requirements, Business Cycle Fluctuations and The Basel Accords: A Synthesis. /Electronic version/. *Journal of Economic Surveys*, 23(5), 798-830. doi: 10.1111/j.1467-6419.2009.00605.x

Furlong, F.T., & Keeley, M.C. (1989). Capital regulation and bank risk-taking: A note. /Electronic version/. *Journal of Banking and Finance*, 13(6), 883-891. doi:10.1016/0378-4266(89)90008-3

Gennotte, G. & Pyle, D. (1991). Capital Controls and Bank Risk. /Electronic version/. *Journal of Banking and Finance*, 15(4-5), 805-824. doi:10.1016/0378-4266(91)90101-Q

Jacques, K., & Nigro, P. (1997). Risk-based Capital, Portfolio Risk, and Bank Capital: A Simultaneous Equations Approach. /Electronic version/. *Journal of Economics and Business*, 49 (6), 533-547. doi:10.1016/S0148-6195(97)00038-6

Jones, D. (2000). Emerging problems with the Basel Capital Accord: Regulatory capital arbitrage and related issues. /Electronic version/. *Journal of Economics and Business*, 24(1-2), 35-58. doi: 10.1016/S0378-4266(99)00052-7

Keeley, C.M., & Furlong, T.M. (1990). A Reexamination of Mean-variance Analysis of Bank Capital Regulation. /Electronic version/. *Journal of Banking and Finance*, 14 (1), 69-84. doi:10.1016/0378-4266(90)90036-2

Merton, R.C., (1977). An Analytical Derivation of the Cost of Deposit Insurance and Loan Guarantees.

/Electronic version/. *Journal of Banking and Finance*, 1(1), 3-11. doi:10.1016/0378-4266(77)90015-2

Repullo, R., & Suarez, J. (2004). Loan Pricing under Basel Capital Requirements. /Electronic version/. *Journal of Financial Intermediation*, 13 (4), 496-521 doi:10.1016/j.jfi.2004.07.001

Rochet, J.C. (1992). Capital Requirements and the Behaviour of Commercial Banks. /Electronic version/. *European Economic Review*, 36(5), 1137-1170. doi:10.1016/0014-2921(92)90051-W

Ruthenberg, D. & Landskroner, Y. (2008). Loan Pricing Under Basel II in an Imperfectly Competitive Banking Market. /Electronic version/. *Journal of Banking and Finance*, 32(12), 2725-2733. doi:10.1016/j.jbankfin.2008.07.009

Shrieves, E.R., & Dahl, D. (1992). The Relationship Between Risk and Capital in Commercial Banks. /Electronic version/. *Journal of Banking and Finance*, 16 (2), 439-457. doi:10.1016/0378-4266(92)90024-T

VanHoose, D. (2007). Theories of Bank Behavior Under Capital Regulation. /Electronic version/. *Journal of Banking & Finance*, 31(12), 3680-3697. doi:10.1016/j.jbankfin.2007.01.015

Wahlström, G. (2009). Risk Management Versus Operational Action: Basel II in a Swedish Context. /Electronic version/. *Management Accounting Research*, 20(1) 53-68. doi:10.1016/j.mar.2008.10.002

Elektroniska artiklar

Angelini, P., Clerc, L., Curida, V., Gambacorta, L., Gerali, A., Locarno, A., Motto, R., Van den Heuvel, S. och Vleck, J. (2010). Basel III: Long-term Impact on Economic Performance and Fluctuations. *BIS working paper no. 338* Hämtad den 14 mars 2011 från <http://www.bis.org/publ/work338.pdf>

Arffman, Å., Bargholtz, P., Bergh, K och Flodén, T. (2008) Method for Supervisory Review and Evaluation Process. *Finansinspektionen Memorandum*, Hämtad den 10 februari från <http://www.fi.se/Folder-EN/Startpage/Regulations/Basel-2/Method-for-Supervisory-Review-and-Evaluation-Process-SREP/>

Bhattacharya, S., Boot A.W.A., och Thakor. A.V. (1998,November). The Economics of Bank Regulation. *Journal of Money, Credit, and Banking*, 30(4) 745-770. Hämtad den mars 31, 2011 från <http://www.jstor.org/stable/2601127>

Bank of International Settlements (August 2009) History of the Basel Committee and its Membership Hämtad från <http://www.bis.org/bcbs/history.pdf> 14 januari 2011

Basel Committee (December 2010).

Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems Hämtad den 10 februari från <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>

Bank of International Settlements. (April 1998).

International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards Hämtad den 11 maj från <http://www.bis.org/publ/bcbs118.pdf>

Diamond, D.W., & Dybvig, P.H. (1983,June). Bank Runs, Deposit Insurance and Liquidity. *Journal of Political Economy*, 91(3), 401-419. Hämtad den 4 April 2011 från <http://www.jstor.org/stable/1837095>

Finansutskottets betänkande 2006/07 : FiU7, Nya kapitaltäckningsregler (prop. 2006/07:5) Hämtad den 10 februari 2011 från http://www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=37&dok_id=GU01FiU7

Finansinspektionen. (2007). Att mäta kreditrisk – erfarenheter från Basel 2
Hämtat den 11 maj 2011 från
http://www.fi.se/upload/30_Regler/50_Kapitaltackning/10_Kreditrisk/att%20mata_kreditrisk.pdf

Jackson, P. (1999). Capital Requirements and Bank Behaviour: The Impact of the Basel Accord. *BIS working paper no.1*, Hämtad den 3 April 2011 från http://www.bis.org/publ/bcbs_wp1.pdf

Kareken, J.H., & Wallace N. (1978). Deposit Insurance and Bank Regulation: A Partial-Equilibrium Exposition. *The Journal of Business* 51(3), 413-438. Hämtad den 11 maj från <http://www.jstor.org/stable/2352275>

Kim, D., & Santomero, A.M. (1988). Risk in Banking and Capital Regulation. *The Journal of Finance*, 43(5), 1219-1233. Hämtad den 11 maj från <http://www.jstor.org/stable/2328216>

Koehn, M., & Santomero, A.M. (1980) Regulation of Bank Capital and Portfolio Risk. *The Journal of Finance*, 35(5), 1235-1244. Hämtad den 26 april från <http://www.jstor.org/stable/2327096>.

Modigliani, F., & Miller M.H. (1958). The Cost of Capital, Corporate Finance, and the Theory of Investment. *The American Economic Review*, 48(3), 261-297. Hämtad den 3 April 2011 från <http://www.aeaweb.org/aer/top20/48.3.261-297.pdf> den

Persson, K. (2004). Mindre och medelstora företag missgynnas ej av Basel II, Riksbanken
Hämtad den 11 maj 2011 <http://www.riksbank.se/pagefolders/16469/nr53.pdf>

Repullo, R., & Suarez, J. (2008). The Procyclical Effects of Basel II. Hämtad den 11 maj 2011 från <http://www.imf.org/external/np/res/seminars/2008/arc/pdf/rs1.pdf>

Riksbanken, (2010). Finansiell stabilitet, Basel III - skärpta regler för banker. Hämtad den 11 maj från http://www.riksbank.se/upload/Dokument_riksbank/Kat_publicerat/Rapporter/2010/ppr_okt_2010_ruta2.pdf

Santos, J. A. C. (2000). Bank capital regulation in contemporary banking theory: A review of the literature. *BIS working paper no. 90*, Hämtad den 3 April 2011 från <http://www.bis.org/publ/work90.htm>

Stolz, S. (2002). The Relationship between Bank Capital, Risk-Taking, and Capital Regulation: A Review of the Literature. Hämtad den 11 maj 2011 från <http://www.ifw-members.ifw-kiel.de/publications/the-relationship-between-bank-capital-risk-taking-and-capital-regulation-a-review-of-the-literature/kap1105.pdf>

Went, P. (2010). Basel III Accord: Where do we go from here.
Hämtad den 15 mars 2011 från <http://ssrn.com/abstract=1693622>

Linklaters, (2009). Strengthening the resilience of the banking sector.
hämtad 30 mars från www.linklaters.com/pdfs/publications/FRDevs/A11703839_1A.pdf

Bilder

Figur 3.2

Berger, A.N., Herring, R.J., and Szegö, G.P. (1995). The Role of Capital in Financial Institutions. /Electronic version/. *Journal of Banking & Finance*, 19, 393-430. doi:10.1016/0378-4266(95)00002-X

Figur 3.3

Jones, D. (2000). Emerging problems with the Basel Capital Accord: Regulatory capital arbitrage and related issues. /Electronic version/. *Journal of Economics and Business*, 24(1-2), 35-58. doi: 10.1016/S0378-4266(99)00052-7

Muntliga källor

Niemeyer, Jonas, chef för avdelningen policy och analys, Riksbanken. Personlig intervju 4 april 2011

Bunge, Aino, senior analytiker, Finansinspektionen. Personlig intervju 6 april 2011

Palmqvist, Jan, auktoriserad revisor och partner, Deloitte. Personlig intervju 5 april 2011

Hansing, Johan, chefsekonom, Svenska Bankföreningen 7 april 2011

Sundelius, Göran, kreditchef, & Magnusson, Jens, ekonomi-och finanschef, Swedbank Sjuhärad 7 april 2011

Evertsson, Pia, chef avdelningen Risk and Capital Regulation, Nordea. Personlig intervju 12 april 2011

Jonsson, Tomas, handläggare, Konjunkturinstitutet, Personlig intervju 11 april

Rapporter utgivna av myndigheter och organisationer

Finansinspektionen

Hämtat den 10 februari från <http://www.fi.se/Regler/Kapitaltackning/Grundläggande-kapitalkrav-pelare-1/Operativ-risk/>

Finansinspektionen

Hämtat den 10 februari från <http://www.fi.se/Regler/Kapitaltackning/Grundläggande-kapitalkrav-pelare-1/Kreditrisk/IRK/>

Finansinspektionen

Hämtat den 10 februari från <http://www.fi.se/Regler/Kapitaltackning/Grundläggande-kapitalkrav-pelare-1/Marknadsrisk/>

Finansinspektionen. (2002). Riskmätning och kapitalkrav

Hämtat den 10 februari 2011 från http://www.fi.se/upload/20_Publicerat/30_Sagt_och_utrett/10_Rapporter/2002/rapport2002_8.pdf

Bilagor

Bilaga 1- Beskrivning av respondenter

De respondenter som ställt upp på intervju och som förekommer i vår empiri är:

Riksbanken – Jonas Niemeyer

Jonas Niemeyer är enhetschef för enheten policy och analys på avdelningen för finansiell stabilitet vid Riksbanken. Han arbetar med frågor som rör finansiell reglering. Niemeyer är också medlem i Baselkommittén. Tillsammans med representanter från Finansinspektionen för han Sveriges talan i kommittén och har varit delaktig i att ta fram Baselackorden. Vad gäller implementeringen i Sverige har Riksbanken ingen direkt roll. Niemeyer har dock ofta kontakt med Finansinspektionen, Finansdepartementet och EU och tycker till om hur regleringarna ska implementeras i Sverige.

Finansinspektionen – Aino Bunge

Aino Bunge är senior analytiker på chefsekonomens kansli vid Finansinspektionen. Bunge är i grunden jurist och nationalekonom och har tidigare arbetat på bland annat finansdepartementet med frågor gällande reglering. Det är normalt chefsekonomen Lars Frisell som representerar FI vid Baselkommitténs sammanträden men Bunge ersätter ibland honom. Finansinspektionen finns representerade i olika arbetsgrupper där handläggare från arbetar med frågor om Basel III:s olika delar som till exempel likviditet, definitionen på kapital och kontracykliska buffertar. Man försöker i möjligaste mån dela upp arbetet mellan sig och Riksbanken och inför mötena i Baselkommittén har man gemensamma möten där man arbetar fram en gemensam ståndpunkt. Vad gäller implementeringen i Sverige så tas beslut förutom i Baselkommittén också vid *European Banking Authority* där FI också är representerade. När dessa beslut blir klara på EU-nivå kommer arbetet till Sverige där FI och Finansdepartementet är aktiva och där FI utfärdar egna nationella föreskrifter.

Deloitte – Jan Palmqvist

Jan Palmqvist är partner och auktoriserad revisor på Deloitte. Palmqvist sitter även i styrelsen och arbetar i huvudsak med finansiella företag och banker och följer där implementeringarna av Basel i egenskap av revisor. Deloitte kommer i kontakt med Baselackorden inte bara revision utan hjälper också till med implementeringarna i rollen för sin konsultverksamhet.

Svenska Bankföreningen – Jonas Hansing

Johan Hansing är chefsekonom och ansvarig för avdelningen för ekonomi och analys på Svenska Bankföreningen. Avdelningen hanterar frågor gällande redovisningsregelverk, skatteregelverk och framförallt kapitaltäckningsregelverk. Svenska bankföreningen är en branschorganisation som företräder banker med verksamhet i Sverige (dock inte sparbankerna som företräds av sparbankernas riksförbund) och har som uppgift att bevaka branschens intressen. Detta försöker man uppnå genom att arbeta med allt från allmänhetens förtroende för banksektorn till att verka för att regelverk blir så bra utformade som möjligt för svenska banker. Vad gäller implementeringen av Baselackorden i Sverige har man ingen direkt roll utan försöker påverka regelverkens utformning och värna branschens intresse. Föreningen identifierar svenska frågor som är särskilt viktiga att påverka.

Swedbank Sjuhärad - Göran Sundelius och Jens Magnusson

Göran Sundelius är kreditchef och Jens Magnusson är ekonomi och finanschef på Swedbank Sjuhärad. Dessa respondenter representerar i undersökningen de mindre bankernas syn på Baselreglementet. Sundelius kommer i kontakt med regelverken i hans arbete med kreditärenden och arbetet med bankens riskmodeller. Magnusson arbetar med regelverken då hans arbetsuppgifter rör finansieringsdelen av bankens verksamhet. År 2005 började banken tillämpa IRK-metoden och har samma system som Swedbank. Swedbank Sjuhärad har skött implementeringen av Basel II helt själva förutom stödet med riskmodellerna från Swedbank, och kommer att implementera Basel III på egen hand med visst stöd från Sparbankernas Riksförbund.

Nordea - Pia Evertsson

Pia Evertsson ansvarar för en specialistfunktion vid Nordea som heter *Risk and Capital Regulations* och arbetar primärt med Basel III. Hon är konsult inom *Financial Risk Management* på KPMG och har arbetat lite drygt 20 år med bank och finans. Bland annat har hon tidigare haft ansvaret för implementeringen av Basel II på Nordea. Enheten har många arbetsuppgifter men i sammandrag arbetar den främst med att tolka implikationer av de olika förslag på regelverk som ständigt läggs och att lobba för bankens intressen vad gäller regleringarna. Mycket tid går också till att dagligen uppdatera sig vad gäller ny dokumentation och flöde av information vad gäller preliminära regelverk och lokala kapitaltäckningsföreskrifter i alla fyra nordiska länder. Man följer European Banking Authority, Europeiska Bankföreningen, Baselkommittén och EU-kommissionen. Allt för att ha en bra överblick av rådande situation vad gäller regleringar.

Konjunkturinstitutet – Tomas Jonsson

Tomas Jonsson är handläggare och arbetar bland annat med att analysera skeenden på de finansiella marknaderna hos Konjunkturinstitutet. Jonssons relation till Baselreglementet är begränsad och därför är han främst behjälplig i diskussionen kring de konjunkturförstärkande effekterna hos Baselreglementet.

Bilaga 2 -Frågeformulär

- Berätta lite om dig själv, dina arbetsuppgifter, din jobbtitel och vilken relation du har till Baselackorden?
- Hur ser ert dagliga arbete ut vad gäller implementeringen av Basel III? Vad är er roll i implementeringen?
- Hur ser du på bankreglering generellt sett?
- Vad är enligt dig största styrkan och svagheten med kapitaltäckningskrav, utifrån ett riskperspektiv?
- Hur tror ni att möjligheten för bankerna att använda interna riskmätningmetoder har påverkat deras risktagande?
- Hur ser du på kapitalkraven under Basel II ur ett riskperspektiv?
- Hur ser du på kapitalkraven under Basel III ur ett riskperspektiv?
- Hur har olika grupper påverkats av kapitaltäckningskraven vad gäller möjlighet att få krediter?
- Har kapitaltäckningskraven lett till att banker i högre utsträckning använder sig av värdepapperisering?
- Hur tror ni att bankernas kreditportföljer har ändrats i och med Basel II? Kommer de att ändras med Basel III?
- Vad har ni för strategi för att upprätthålla kapitaltäckningskraven?
- Vad är er bild av kapitalkravens eventuellt procykliska effekter?
- Påverkar den statliga insättningsgarantin bankers risktagande?
- Finns det bättre alternativ till att reglera banksektorn än genom kapitaltäckningskrav?

